

Lietuvos Respublikos
FINANSŲ MINISTERIJA

2024 metų Lietuvos biudžeto projektas

2023 m. spalio 13 d.

TURINYS

ĮVADAS	7
I DALIS MAKROEKONOMINĖ SITUACIJA IR PERSPEKTYVOS	8
II DALIS VALDŽIOS SEKTORIAUS FINANSAI	12
1 SKYRIUS BALANSAI IR FISKALINĖS POLITIKOS VERTINIMAS	12
2 SKYRIUS FISKALINĖ POLITIKA	19
3 SKYRIUS LBP IR STABILUMO PROGRAMOS RODIKLIŲ PALYGINIMAS	23
III DALIS BIUDŽETO SISTEMOS PERTVARKA	25
IV DALIS METODOLOGINIAI ASPEKTAI	25
V DALIS EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS IR VALSTYBĖS FINANSŲ DUOMENYS	27
VI DALIS IŠSKIRTINĖS APLINKYBĖS LIETUVOJE	40

LENTELĖS

1 lentelė. Makroekonominiai rodikliai	10
2 lentelė. Vidutinio laikotarpio valdžios sektoriaus balansai, proc. BVP	14
3 lentelė. Valdžios sektoriaus išlaidų ir pajamų rodikliai pagal formuojamą fiskalinę politiką	15
4 lentelė. LBP ir ankstesnių ekonominės raidos scenarijų rodiklių palyginimas	23
5 lentelė. LBP ir Stabilumo programos valdžios sektoriaus balanso projekcijų palyginimas.....	24
6 lentelė. LBP ir Stabilumo programos valdžios sektoriaus skolos projekcijų palyginimas.....	24
7 lentelė. Ekonominės raidos scenarijaus rengimas	25
8 lentelė. Pagrindinės prielaidos	27
9 lentelė. Kainų rodikliai	27
10 lentelė. Darbo rinkos rodikliai	27
11 lentelė. Sektorių balansai	27
12 lentelė. Valdžios sektoriaus rodikliai pagal formuojamą politiką	28
13 lentelė. Valdžios sektoriaus pajamų ir išlaidų rodikliai pagal nesikeičiančios politikos scenarijų	28
14 lentelė. Valdžios sektoriaus skolos projekcijos	28
15 lentelė. Valstybės garantuota skola	29
16 lentelė. Valdžios sektoriaus diskrecinių pajamų priemonių poveikis biudžetui.....	29
17 lentelė. Valdžios sektoriaus diskrecinių išlaidų priemonių poveikis biudžetui.....	30
18 lentelė. Sumos, neįtrauktos į išlaidų limitą.....	31
19 lentelė. Vidutiniu laikotarpiu numatomos fiskalinės rizikos sąrašas.....	31
20 lentelė. EGADP dotacijų poveikis valdžios sektoriaus finansų projekcijoms.....	32
21 lentelė. EGADP paskolos dalies panaudojimas.....	33
22 lentelė. Valstybės garantijos	33
23 lentelė. Su aukštomis energijos kainomis susijusios išlaidos ir pajamų priemonės	35

SANTRUMPOS

2022 metų biudžetas	Lietuvos Respublikos 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansiniai rodikliai, patvirtinti Lietuvos Respublikos 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu ¹
2023 metų biudžetas	Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansiniai rodikliai, patvirtinti Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu ²
2024 metų biudžeto projektas	Lietuvos Respublikos 2024 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas ³
Bendroji SAP išimtis	Bendroji Europos Sąjungos Stabilumo ir augimo pakto išimtis ⁴
Biudžeto sistemos pertvarka	Lietuvoje vykdoma biudžeto formavimo ir strateginio planavimo sistemos pertvarka
BVP	bendrasis vidaus produktas. 2024 metų Lietuvos biudžeto projekte naudojama 2023 metų BVP to meto kainomis 72 542,5 mln. eurų reikšmė
COVID-19	COVID-19 liga (koronaviruso infekcija)
EGADP	Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (angl. <i>Recovery and Resilience Facility</i>) – nauja Europos Sąjungos dotacijų ir paskolų Europos Sąjungos valstybėms narėms priemonė, skirta struktūrinėms reformoms ir susijusioms investicijoms bei žaliajai ir skaitmeninei transformacijai įgyvendinti, nustatyta 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė

¹ Lietuvos Respublikos 2022 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/dec7de105f2211ecb2fe9975f8a9e52e/asr?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=30674c64-f510-408c-83ab-68d2940d66b3>.

² Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/40977c216c2611ed8a47de53ff967b64?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=30674c64-f510-408c-83ab-68d2940d66b3>.

³ Lietuvos Respublikos 2024 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/277ee100638911eea182def3ac5c11d6?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=40e901f9-af9a-4953-b5b7-b97496383cae>

⁴ Europos Komisijos komunikatas „Fiskalinės politikos gairės 2024 metams“, https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-03/COM_2023_141_1_EN_ACT_part1_v4.pdf.

EGADP planas	Lietuvos struktūrinių reformų ir susijusių investicijų bei žaliajai ir skaitmeninei transformacijai įgyvendinti numatytų priemonių planas ⁵ , kurį 2021–2026 metais numatoma įgyvendinti priemonės „Kitos kartos ES“ (angl. <i>Next Generation EU</i>) lėšomis ir kuris 2021 m. liepos 26 d. patvirtintas ES Tarybos
Ekonominės raidos scenarijus (ERS)	Finansų ministerijos parengtas, 2023 m. rugsėjo 11 d. paskelbtas, fiskalinės institucijos patvirtintas ⁶ ekonominės raidos scenarijus ⁷
ES	Europos Sąjunga
ESA	Europos sąskaitų sistema (angl. <i>European System of Accounts</i>)
Finansų ministerija	Lietuvos Respublikos finansų ministerija
Fiskalinė institucija	Lietuvos nepriklausoma fiskalinė institucija, kurios funkcijas vykdo Lietuvos Respublikos valstybės kontrolės Biudžeto politikos stebėsenos departamentas ⁸
GPM	gyventojų pajamų mokestis
KAM	Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija
Konstitucinis įstatymas	Lietuvos Respublikos Fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinis įstatymas ⁹
LBP	2024 metų Lietuvos biudžeto projektas
MMA	minimalioji mėnesinė alga
NPD	neapmokestinamasis pajamų dydis
NPP	2021–2030 metų nacionalinis pažangos planas ¹⁰
NPI	Ne pelno institucija
PSDF	Privalomojo sveikatos draudimo fondas
PVM	pridėtinės vertės mokestis
SAP	ES Stabilumo ir augimo paktas ¹¹
Seimas	Lietuvos Respublikos Seimas
Stabilumo programa (SP)	Lietuvos stabilumo 2023 metų programa, kuriai pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2023 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. 295 „Dėl Lietuvos stabilumo 2023 metų programos“ ¹²
Struktūrinis balansas	valdžios sektoriaus struktūrinis balanso rodiklis

⁵ **Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas**,

<https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Naujos%20kartos%20Lietuva%20planas.pdf>.

⁶ **Fiskalinės institucijos išvada dėl ekonominės raidos scenarijaus tvirtinimo**,

<https://www.valstybeskontrole.lt/LT/Product/24181/isvada-del-ekonomines-raidos-scenarijaus-tvirtinimo>.

⁷ **Ekonominės raidos scenarijus**, <https://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/ekonomines-raidos-scenarijus>.

⁸ Fiskalinės institucijos paskyra internete: <https://www.valstybeskontrole.lt/LT/BiudzetoStebesena>.

⁹ **Lietuvos Respublikos fiskalinės sutarties įgyvendinimo konstitucinis įstatymas**, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6be2c020699a11e48710f0162bf7b9c5/asr?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=30674c64-f510-408c-83ab-68d2940d66b3>.

¹⁰ **Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimas Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“**, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5?jfwid=32wf90sn>.

¹¹ **SAP** – 2005 m. birželio 27 d. ES Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1055/2005, iš dalies keičiantis Reglamentą (EB) Nr. 1466/97 dėl biudžeto būklės priežiūros stiprinimo ir ekonominės politikos priežiūros bei koordinavimo, https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/legal-basis-stability-and-growth-pact_en.

¹² **Lietuvos stabilumo 2023 metų programa**, https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/LT_SP2023_20230428.pdf.

SVKI	vidutinė metinė infliacija, apskaičiuota pagal su kitomis ES valstybėmis narėmis metodiškai suderintą vartotojų kainų indeksą
Tarybos rekomendacija Lietuvai	Tarybos rekomendacija dėl Lietuvos 2023 m. nacionalinės reformų darbotvarkės su Tarybos nuomone dėl 2023 m. Lietuvos stabilumo programos ¹³
TVF	Tarptautinis valiutos fondas
VDU	vidutinis darbo užmokestis
Vyriausybė	Lietuvos Respublikos Vyriausybė
VMI	Valstybinė mokesčių inspekcija

¹³ Tarybos rekomendacija Lietuvai, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/PDF/?uri=CELEX:52023DC0615>.

IVADAS

Lietuva, vadovaudamasi 2013 m. gegužės 21 d. Europos Parlamento ir ES Tarybos reglamentu (ES) Nr. 473/2013 dėl euro zonos valstybių narių biudžeto planų projektų stebėsenos bei vertinimo ir perviršinio deficito padėties ištaisymo užtikrinimo bendrųjų nuostatų ir šio reglamento taikymą išaiškinančiu dokumentu (angl. *Specifications on the implementation of the Two Pack*), teikia Europos Komisijai ir Euro grupei LBP.

Lietuvos Respublikoje 2023 metais galioja išskirtinės aplinkybės, siejamos su geopolitine situacija ir jos neigiamu poveikiu valdžios sektoriaus finansams. Išskirtinės aplinkybės nustatomos ir atšaukiamos vadovaujantis Konstitucinio įstatymo 7 straipsniu. Pagal Konstitucinį įstatymą ir SAP išskirtinės aplinkybės – nepaprastas įvykis, kurio valstybės valdžios institucijos negali kontroliuoti ir kuris daro didelį poveikį valdžios sektoriaus finansų būklei, arba didelis ekonomikos nuosmukis. 2022 m. rugsėjo 20 d. fiskalinė institucija paskelbė išvadą, kad šalyje susidariusi neįprasta padėtis atitiko išskirtinių aplinkybių sąvoką¹⁴ (daugiau informacijos apie išskirtines aplinkybes Lietuvoje pateikta LBP VI dalyje).

LBP parengtas pagal 2024 metų biudžeto projektą¹⁵, Valstybės socialinių fondų¹⁶, Privalomojo sveikatos draudimo fondo¹⁷ biudžetų 2024 metų rodiklių patvirtinimo įstatymų projektus, taip pat įvertinus ekonominės raidos scenarijų, kitų valdžios sektoriui priskiriamų biudžetų atnaujintas pajamų ir išlaidų projekcijas. Taip pat atsižvelgta į Tarybos rekomendaciją Lietuvai, Europos Komisijos pateiktas fiskalinės politikos formavimo 2024 metais gaires¹⁸, numatomas su EGADP plano priemonių įgyvendinimu susijusias išlaidas ir pajamas, LBP suderintas su Tarybos 2023 metų rekomendacijos Lietuvai 2023–2024 įgyvendinimo priemonių rinkiniu¹⁹.

Lietuvos 2023–2025 metų vidutinio laikotarpio tikslas yra ne didesnis nei 1 procentas BVP to meto kainomis struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas, nustatytas Seimo 2022 m. kovo 17 d. nutarimu Nr. XIV-945 „Dėl 2023–2025 metų vidutinio laikotarpio tikslo nustatymo“.

LBP pateikiamos Lietuvos 2023 ir 2024 metų valdžios sektoriaus skolos projekcijos ir valdžios sektoriaus finansų projekcijos pagal formuojamos politikos ir nesikeičiančios politikos scenarijus. LBP apžvelgiama Lietuvos makroekonominė padėtis ir jos perspektyvos.

¹⁴ **Fiskalinės institucijos išvada Nr. BPE-8**, <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24111/isvada-del-susidariusios-padeties-atitikties-isskirtiniu-aplinkybiu-savokai>.

¹⁵ **2024 metų biudžeto projektas**, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/faf3a6b0636611eea182def3ac5c11d6?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=ff847da9-79b7-44c3-b8b9-6614be94ed0a>.

¹⁶ **Valstybės socialinių fondų biudžetų 2024 metų rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas**, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/05c47aa05eb811ee8e3cc6ee348ebf6d>.

¹⁷ **2024 metų Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetų rodiklių patvirtinimo įstatymo projektas**, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/a491dd40638f11eea182def3ac5c11d6>.

¹⁸ **2023 m. kovo 8 d. EK dokumentas „Fiskalinės politikos gairės 2024 metams“**, https://economy-finance.ec.europa.eu/system/files/2023-03/COM_2023_141_1_EN_ACT_part1_v4.pdf.

¹⁹ **Tarybos 2023 metų rekomendacijos Lietuvai 2023–2024 įgyvendinimo priemonių rinkinys**, <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/europos-semestras>.

I DALIS

MAKROEKONOMINĖ SITUACIJA IR PERSPEKTYVOS

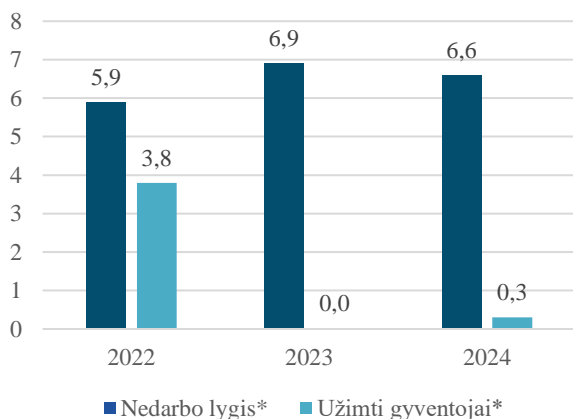
LBP pateikiamas Finansų ministerijos parengtas Lietuvos ekonominės raidos scenarijus, paskelbtas 2023 m. rugsėjo 11 d. Ekonominės raidos scenarijus parengtas remiantis statistiniais duomenimis, paskelbtais iki 2023 m. rugpjūčio 31 d. ERS neatsispindi LBP pateiktos fiskalinės politikos priemonės, numatomos taikyti nuo 2024 metų.

Numatoma, kad 2023 metais Lietuvos BVP susitrauks 0,4 procento, o sustiprėjus namų ūkių perkamajai galiai vidaus ir užsienio rinkose bei padidėjus užsienio paklausai kitais metais galima tikėtis ekonomikos atsigavimo – BVP 2024 metais galėtų augti 1,7 procento.

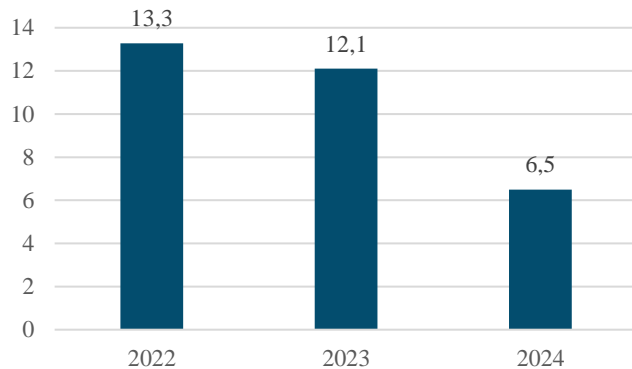
Atsižvelgus į vyraujančią ekonominę neapibrėžtumą, scenarijuje numatoma, kad 2023 metais nedarbo lygis, apskaičiuotas pagal gyventojų užimtumo tyrimo metodiką, sudarys 6,9 procento. Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais atsigaunant ekonominiam aktyvumui nedarbo lygis ims mažėti ir 2024 metais sudarys 6,6 procento, 2025 metais – 6,4 procento, o 2026 metais artės prie natūralaus nedarbo lygio ir sudarys 6,3 procento. Ekonominės raidos scenarijus grindžiamas 2023 metų birželį viešai paskelbtomis Eurostato demografinėmis projekcijomis. Jose numatoma, kad nuo 2025 metų daugiausia dėl neigiamos natūralios gyventojų kaitos darbingo amžiaus gyventojų skaičius Lietuvoje ims mažėti. Dėl mažėsančios darbuotojų pasiūlos galimybių užimtų gyventojų skaičiui augti bus nedaug. Numatoma, kad 2023 metais užimtų gyventojų skaičiaus pokytis sudarys 0 procentų, o nuo 2024 metų atsigaunant ekonominiam aktyvumui užimtų gyventojų skaičiaus augimas sudarys 0,3 procento, 2025–2026 metais augimo nesitikima (numatomas atitinkamai 0,1 ir 0,2 procento sumažėjimas).

Šiomet atlyginimų augimą skatina didesnė MMA (2023 metais ji išaugo 15,1 procento ir siekia 840 eurų), viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio augimas dėl Lietuvos Respublikos 2023 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių pavirtinimo įstatyme numatytų priemonių, išliekantis tinkamos kvalifikacijos darbuotojų trūkumas, o antroje metų pusėje įtaką darys ir nuo liepos 1 dienos įsigaliojusi dalis numatytų valstybės tarnybos reformos pakeitimų. Vis dėlto, verslui susiduriant su iššūkiais – silpna paklausa, išaugusiais kaštais ir sunkesnėmis finansavimo galimybėmis, einamaisiais metais darbo užmokesčio augimas turėtų toliau slopti ir per visus 2023 metus galėtų augti 12,1 procento. Vyraujant ekonominiam neapibrėžtumui, kurį kelia Rusijos Federacijos kariniai veiksmai Ukrainoje ir vis dar griežtinama monetarinė politika, verslui bus vis sunkiau reikšmingai kelti darbo užmokestį, todėl ir 2024 metais numatomas nuosaikesnis darbo užmokesčio augimo tempas – 6,5 procento. Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis šalyje galėtų augti po 5 procentus kasmet (2025–2026 m.).

1 paveikslas. Nedarbo lygis ir užimtų gyventojų skaičiaus pokyčiai, proc.

2 paveikslas. Vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio pokyčiai, proc.

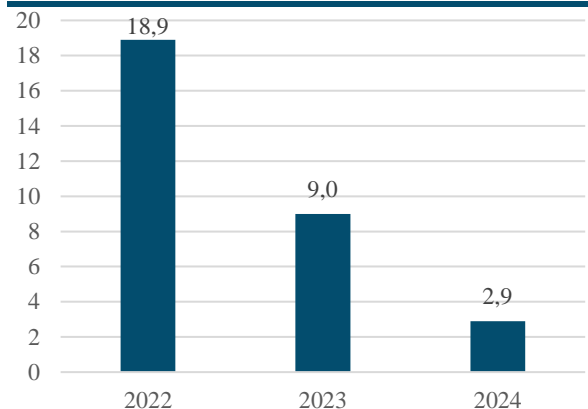

Šaltiniai: Finansų ministerija, Valstybės duomenų agentūra.

* Pagal gyventojų užimtumo tyrimo metodiką.

SVKI per 2023 metų pirmuosius 7 mėnesius sparčiai mažėjo. Liepos mėnesį ji nukrito iki 7,2 procento (vėliau paskelbti duomenys rodo, kad rugpjūčio mėn. metinė infliacija sumažėjo iki 6,4 procento, o rugsėjo mėn. - iki 4,1 procento). Dezinfliacija²⁰, trunkančią jau 11 mėnesių, daugiausia lemia tarptautinėse rinkose smarkiai sumažėjusios įvairių rūšių energijos žaliavų (naftos, gamtinių dujų, biokuro) kainos, kurios lėmė transporto priemonių degalų, šilumos energijos, elektros energijos kainų mažėjimą tiek namų ūkiams, tiek verslui. Nuo 2023 metų pradžios mažėja ir metinė grynoji infliacija²¹, atspindinti blėstantį infliacinį spaudimą šalyje. Dėl sumažėjusių maisto žaliavų kainų tarptautinėse ir vietinėse rinkose

3 paveikslas. Vidutinė metinė infliacija, proc.

Šaltiniai: Finansų ministerija, Valstybės duomenų agentūra.

suteikia daugiau energetinio stabilumo, todėl dujų trūkumo ir energijos kainų šuolio rizika artėjančią žiemą yra sumažėjusi, o spartus atsinaujinančios energijos gamybos didinimas Lietuvoje ir ES mažins kitų energijos rūšių spaudimo kainoms atsinaujinimo riziką. Nuo 2025 metų infliacijos tempas turėtų dar labiau priartėti prie Europos Centrinio Banko nustatyto 2 procentų infliacijos euro zonoje tikslo, tačiau šiais ir kitais metais didinantį poveikį šalies infliacijai turės didesni akcizų energijos prekėms tarifai, todėl numatoma, kad infliacija sudarys 2,3–2,4 procento.

²⁰ Infliacijos mažėjimo procesas.

²¹ Infliacija, išskyrus energijos ir neapdorotus maisto produktus.

Besitęsiantis palūkanų už paskolas didėjimas veikia gyventojų elgseną ir kelia neužtikrintumą dėl ateities, tačiau įvertinus tai, kad einamaisiais metais toliau slopstant kainų augimui, o pajamoms augant tęsis gyventojų perkamosios galios stiprėjimas, o per COVID-19 pandemiją gyventojų sukauptas finansinis rezervas išlieka didelis (vertinant indėlių statistiką, namų ūkių indėliai vis dar labai viršija iki pandemijos buvusį lygį ir sudaro 21,5 mlrd. eurų), numatoma, kad namų ūkių vartojimo išlaidos prekėms ir paslaugoms 2023 metų antrąjį pusmetį didės (pirmąjį pusmetį smuko 1,7 procento), o visų metų pokytis galėtų siekti 0,3 procento. Vidutiniu laikotarpiu kainoms nebedarant tokio stipraus poveikio gyventojų perkamajai galiai, o pajamoms toliau augant, namų ūkių vartojimo išlaidos galėtų augti sparčiau – 2024–2026 metais vidutiniškai po 3,3 procento kasmet.

Pastaruoju metu verslo lūkesčiai dėl ateities prastėja, o pramonė – viena iš daugiausia investuojančių ekonominių veiklų Lietuvoje – susiduria su sunkumais (jau 8 mėnesius iš eilės pramonės (išskyrus rafinuotus naftos produktus) pagaminta produkcija mažėjo). Augant palūkanoms verslo ir namų ūkių finansinių įsipareigojimų našta didėja ir mažina galimybes investuoti. Dėl šių priežasčių investicijų augimas 2023 metų antrąjį pusmetį turėtų būti nuosaikesnis – pirmąjį pusmetį bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidos augo 10,4 procento – o per visus 2023 metus šios išlaidos galėtų būti 7,5 procento didesnės, palyginti su 2022 metais. Griežtėjančios monetarinės politikos įtaka lėtins verslo investicinį procesą ir ateinančiais metais – 2024 metais numatomas 3,5 procento bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidų augimas. Vėlesniais vidutinio laikotarpio metais (2025–2026 metais) sėkmingai prisitaikius prie pasikeitusių finansavimo sąlygų, esant stabilesnei išorės aplinkai bei išlaikius pastaruoju metu sustiprėjusį poreikį didinti veiklos efektyvumą bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidos galėtų augti po 5,4 procento kiekvienais metais.

Scenarijus sudarytas vis dar išskirtinai didelio išorės aplinkos nestabilumo ir ekonominio neapibrėžtumo sąlygomis, tebevykstant globaliam monetarinės politikos griežtinimui ir nepasibaigus aktyviems kariniams veiksams Ukrainoje. Dėl vykstančių Rusijos Federacijos karinių veiksmų Ukrainoje energijos žaliavų kainų raidos neapibrėžtumas išlieka itin aukštas. Viena iš rizikų numatytai vidaus paklausos raidai kyla dėl skolinimosi kaštų ir finansavimo sąlygų pokyčių. Nauji sprendimai dėl MMA ir viešojo sektoriaus darbuotojų darbo užmokesčio paveiktų vidutinio mėnesinio bruto darbo užmokesčio įverčius, numatytus šiame scenarijuje. Privačiajam sektoriui susidūrus su sunkumais darbo užmokesčio pokytis galėtų būti mažesnis. Ekonominės raidos scenarijuje numatyti įverčiai galėtų keistis dėl po šio scenarijaus parengimo priimtų ekonominės politikos formuotojų sprendimų, pasikeitusių statistinių duomenų.

1 lentelė. Makroekonominiai rodikliai

	ESA kodas	2022 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.
		mln. eurų	Pokytis, procentais		
1. BVP, grandine susieta apimtis	B1* ^g	46 898*	1,9*	-0,4	1,7
2. Potencialus BVP		46 499	3,1	2,5	2,0
iš jo:					
- darbo veiksnys			1,2	0,7	0,2
- kapitalo veiksnys			1,7	1,8	1,7
- bendrasis gamybos veiksnių našumas			0,2	-0,1	0,2
3. BVP, to meto kainomis	B1* ^g	66 791*	18,9*	8,6	4,7
BVP sudedamosios dalys (palyginamosiomis kainomis)					
4. Namų ūkių vartojimo išlaidos + ne pelno institucijų, aptarnaujančių namų ūkius, vartojimo išlaidos (NPI)	P.3	28 372*	0,5*	0,3	3,1

	ESA kodas	2022 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.
		mln. eurų	Pokytis, procentais		
5. Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidos	P.3	6 404*	0,5*	0,5	0,0
6. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P.51	10 681*	2,6*	7,5	3,5
7. Atsargų pokytis ir vertybių įsigijimas, atėmus netektį, BVP procentais	P.52 + P.53	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
8. Prekių ir paslaugų eksportas	P.6	47 281*	11,9*	-4,5	4,5
9. Prekių ir paslaugų importas	P.7	43 568*	12,3*	-6,6	6,0
Įtaka BVP pokyčiui, procentiniais punktais (išskyrus 2022 m. reikšmę mln. eurų)					
10. Galutinė vidaus paklausa		45 335*	0,9*	2,0	2,6
11. Atsargų pokytis ir vertybių įsigijimas, atėmus netektį	P.52 + P.53	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
12. Prekių ir paslaugų balansas	B.11	3 713*	0,2*	2,0	-0,9

* Ekonominės raidos scenarijus parengtas naudojant statistinius duomenis, paskelbtus iki 2023 m. rugpjūčio 31 d.

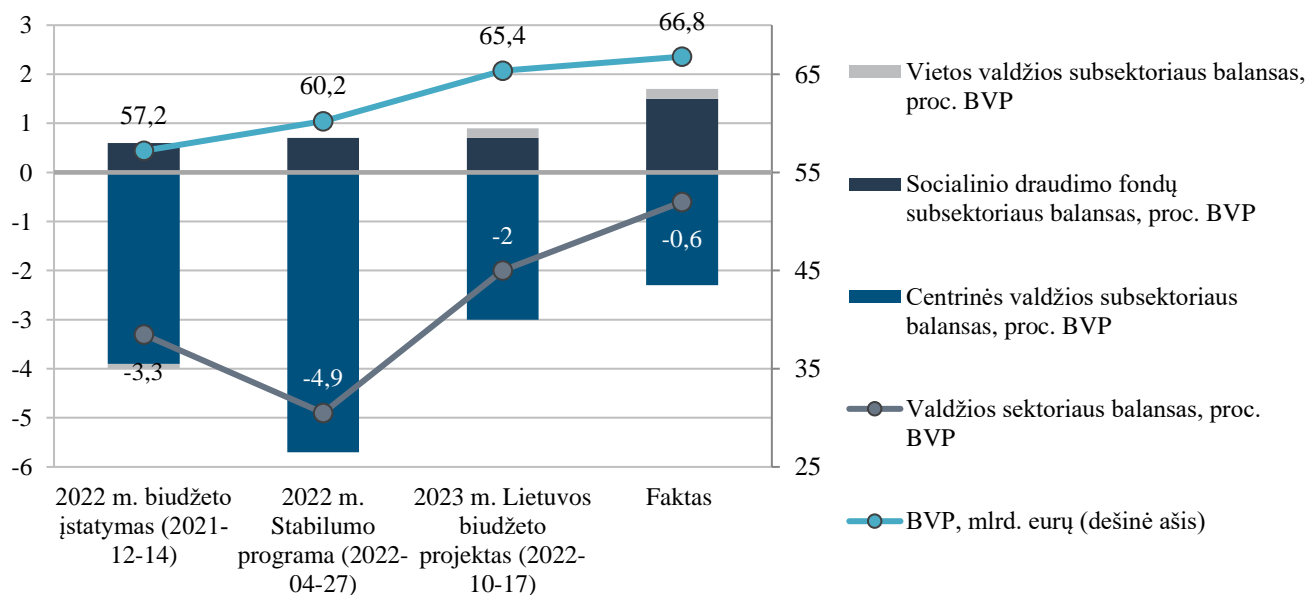
II DALIS VALDŽIOS SEKTORIAUS FINANSAI

1 SKYRIUS BALANSAI IR FISKALINĖS POLITIKOS VERTINIMAS

2022, 2023 metai

2022 metų biudžete buvo suplanuotas 3,3 procento BVP valdžios sektoriaus deficitas. 2022 metų valdžios sektoriaus balanso reikšmė per 2022 metus kito nuo –3,3 procento BVP reikšmės, nustatytos 2022 metų biudžete, iki –0,6 procento BVP faktinės reikšmės (4 paveikslas).

4 paveikslas. 2022 metų valdžios sektoriaus ir subsektorių balansai ir BVP to meto kainomis

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra, Finansų ministerija.

Svarbiausios valdžios sektoriaus deficito mažėjimą lėmusios priežastys: didesnės, negu planuota, valstybės biudžeto pajamos, atsiradusios dėl spartesnio, negu projektuota rengiant patikslintą 2022 metų biudžetą, mokesčių bazių augimo (plačiau apie valstybės biudžeto pajamų surinkimą lėmusias priežastis – 2022 metų biudžeto pajamų apžvalgoje²²), mažesnės, negu planuota valstybės biudžeto išlaidos priemonėms, susijusioms su pagalba Ukrainos žmonėms, pasitraukusiems į Lietuvą dėl Rusijos Federacijos karinių veiksmų Ukrainoje; priemonėms, susijusioms su COVID-19; suplanuotų kitų valstybės biudžeto asignavimų sutaupymas, taip pat geresni kitų valdžios sektoriui priskiriamų subsektorių balansai. Išsami informacija apie 2022 metų valdžios sektoriaus rodiklius pateikta Stabilumo programoje.

2023 metų biudžete buvo suplanuotas 4,9 procento BVP valdžios sektoriaus deficitas. Rengiant ir tvirtinant 2023 metų biudžetą buvo atsižvelgta į poreikį skirti lėšų laikinosioms išlaidų priemonėms, susijusioms su pagalba Ukrainos žmonėms, pasitraukusiems į Lietuvą dėl Rusijos Federacijos karinių veiksmų Ukrainoje, parama žmonėms, skiriant subsidiją dėl didėjusių šildymo, karšto vandens, elektros kainų, subsidija verslui kilus elektros kainoms ir subsidija strateginės reikšmės įmonei AB „Lietuvos geležinkeliai“, patiriančiai nuostolių dėl ES taikomų sankcijų Rusijai ir Baltarusijai.

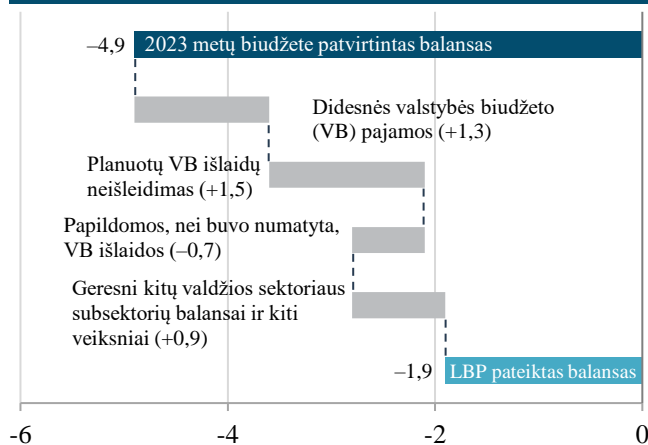
²² **2022 metų biudžeto pajamų apžvalga**, <https://finmin.lrv.lt/lt/aktualus-valstybes-finansu-duomenys/valstybes-biudžeto-ir-savivaldybiu-biudžetu-vykdyimo-duomenys/pajamu-apzvalgos-1>.

Įvertinus LBP rengimo metu turėtus naujausius duomenis apie šių priemonių įgyvendinimą, atsižvelgus į ekonominės raidos scenarijų ir pagal jį atnaujintas valdžios sektoriaus pajamas, numatoma, kad 2023 metais valdžios sektoriaus deficitas gali siekti **1,9 procento BVP**.

Mažesnę, negu nustatyta 2023 metų biudžete, deficitą lėmė kelios priežastys (5 paveikslas):

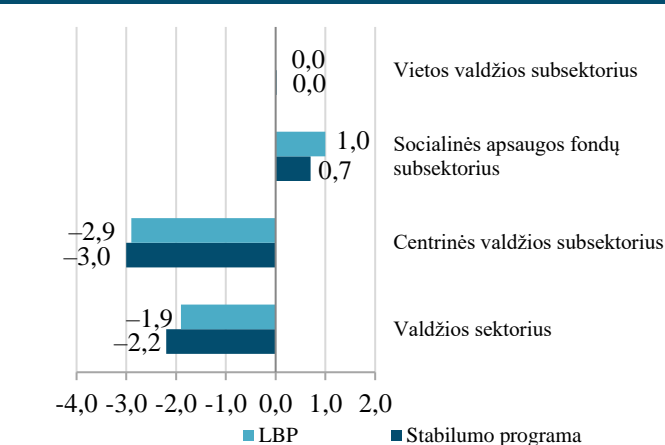
- geresnis, negu planuota, centrinės valdžios balansas dėl numatomų 1,5 procento BVP, arba 1 062,8 mln. eurų mažesnių, negu planuota, valstybės biudžeto išlaidų, įvertintų kaupimo principu (iš jų 692,8 mln. eurų subsidijos gyventojams ir verslui priemonėms, susijusioms su padidėjusiomis energijos kainomis). Tačiau papildomai, negu buvo numatyta tvirtinant 2023 metų biudžetą, skirta 0,7 procento BVP arba 476,7 mln. eurų. Iš papildomai skirtos sumos 199,2 mln. eurų sudaro papildomos lėšos karinio mobilumo projektams (iš viso 2023 metais šiam tikslui numatoma 279,7 mln. eurų) ir 97,5 mln. eurų, siekiant išlaikyti 2,52 procento BVP finansavimą gynybai. Taip pat geresnis balansas numatomas ir dėl 1,3 procento BVP, arba 950,5 mln. eurų didesnių, nei planuota, valstybės biudžeto pajamų, įvertintų kaupimo principu, (iš jų 195,2 mln. eurų dėl to, kad verslas nepasinaudojo mokesčių atidėjimo priemonėmis, ir 150 mln. eurų pajamų iš laikinojo solidarumo įnašo);
- geresnis socialinės apsaugos fondų subsektoriaus balansas, kuriam teigiamą įtaką turėjo 0,6 procento BVP didesnis Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto perteklius, o neigiamą įtaką – 0,1 procento BVP PSDF biudžeto deficitas;
- 0,2 procento BVP geresnis vietos valdžios subsektoriaus balansas, kuri, nors viršplaninių pajamų iš GPM augimas lėtėja, lemia vis dar daugiau, negu planuota, surenkamų pajamų iš GPM.

5 paveikslas. 2023 metų valdžios sektoriaus balanso įverčių palyginimas, proc. BVP

Šaltinis – Finansų ministerija.

6 paveikslas. 2023 metų valdžios sektoriaus ir subsektorių balansai, proc. BVP

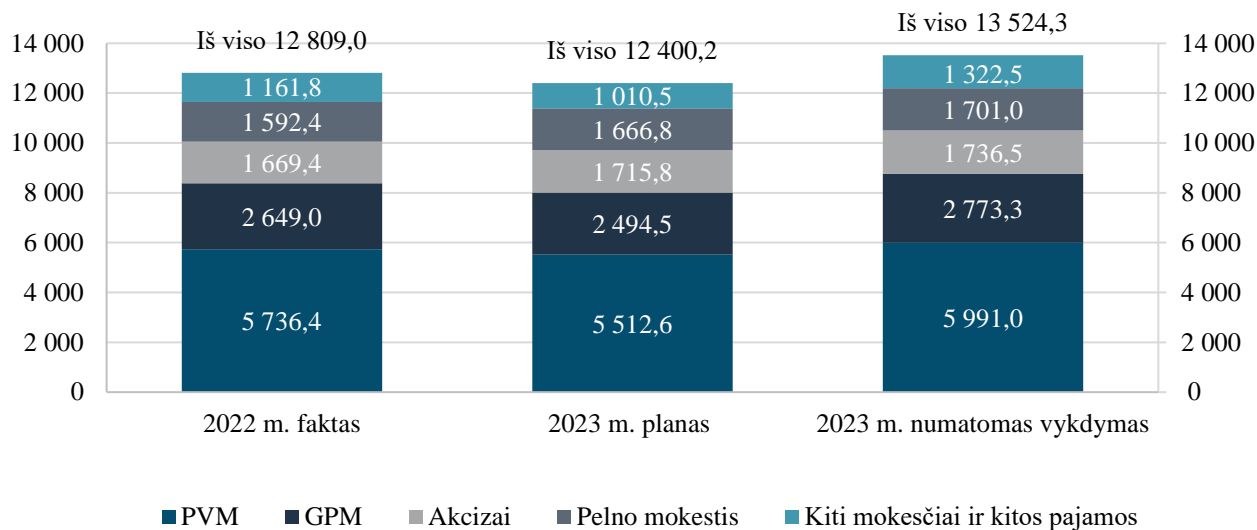

Šaltinis – Finansų ministerija.

2023 metų centrinės valdžios subsektoriaus deficito mažėjimo svarbus veiksnys – numatomos surinkti didesnės, negu planuota, pajamos. 2023 metų biudžeto įstatyme buvo suplanuota (pinigų principu) surinkti 12 400,2 mln. eurų valstybės biudžeto pajamų, neįskaitant ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų. Įvertinus LBP rengimo metu turėtus pajamų surinkimo duomenis, numatoma, kad patikslintas valstybės biudžeto planas bus viršytas apie 1 124,2 mln. eurų iš esmės dėl geresnio, nei planuota, pajamų iš PVM, pelno mokesčio, GPM ir akcizų surinkimo. Viena svarbiausių plano viršijimo priežasčių – nepasitvirtinusi prielaida dėl paskutinį 2022 metų ketvirtį Vyriausybės pradėtos taikyti mokestinės pagalbos priemonės nuo aukštų energijos kainų nukentėjusiems mokėtojams pasinaudojimo.

Planuojant 2023 metų biudžeto pajamas, buvo daryta prielaida, kad per 2023 metus dėl šios priemonės bus surinkta 467 mln. eurų mažiau pajamų iš mokesčių. Dėl pasikeitusių energijos kainų, mokestinės pagalbos priemonės 2023 metų biudžeto pajamų surinkimui įtakos neturėjo. Taip pat dėl 2023 metų gegužės mėnesį priimto Lietuvos Respublikos laikinojo solidarumo įnašo įstatymo 2023 metais bus gauta apie 150 mln. eurų neplanuotų pajamų iš šio įnašo.

7 paveikslas. Valstybės biudžeto pajamos 2022 ir 2023 metais, mln. eurų

Šaltinis – Finansų ministerija.

Numatoma, kad 2023 metų struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas sudarys 1 procentą BVP. Pirminio struktūrinio balanso –0,6 procento BVP reikšmė rodo anticiklinę, ekonomiką skatinančią fiskalinę padėtį. Pirminis struktūrinis deficitas sumažės 0,2 procentinio punkto BVP, palyginti su 2022 metų pirminiu struktūriniu deficitu, o mažėjimą lems nominalaus balanso pokyčiai ir ekonomikos ciklo vertinimas – pagal ERS, produkcijos atotrūkis nuo potencialo 2022 metais yra teigiamas, sudaro 0,9 procento BVP, o 2023 metais jis tampa neigiamu ir sudaro 1,9 procento BVP.

2 lentelė. Vidutinio laikotarpio valdžios sektoriaus balansai, proc. BVP

Rodiklio pavadinimas	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.
Valdžios sektoriaus balansas (nominalus)	-0,6	-1,9	-2,9	-2,5	-2,1
Struktūrinis balansas	-1,1	-1,0	-2,0	-1,9	-2,0
Pirminis struktūrinis balansas	-0,8	-0,6	-1,3	-1,0	-1,0

Šaltinis – Finansų ministerija.

2024 metai

Dėl galiojančių išskirtinių aplinkybių 2024 metais valdžios sektoriui netaikomos nacionalinės išlaidų augimo ribojimo ir struktūrinio balanso taisyklės. Laikant, kad 2024 metais nebebus taikoma bendroji SAP išimtis, suplanuotų valdžios sektoriui priskirtinų biudžetų visumos deficitas neviršija 3 procentų BVP.

Įvertinus valdžios sektoriui priskiriamų subsektorių projektuojamas pajamas ir suplanuotas išlaidas, numatoma, kad 2024 metais valdžios sektoriaus deficitas sudarys 2,9 procento BVP.

3 lentelė. Valdžios sektoriaus išlaidų ir pajamų rodikliai pagal formuojamą fiskalinę politiką

Valdžios sektorius (S13)	ESA kodas	2023 m.		2024 m.	
		mln. eurų	proc. BVP	mln. eurų	proc. BVP
1. Bendrosios pajamos	TR	26 810,4	37,0	28 871,8	38,0
1.1. Gamybos ir importo mokesčiai	D.2	8 096,8	11,2	8 878,6	11,7
1.2. Einamieji pajamų, turto ir kiti mokesčiai	D.5	7 586,1	10,5	8 039,9	10,6
1.3. Kapitalo mokesčiai	D.91	14,0	0,02	14,0	0,02
1.4. Socialinės įmokos	D.61	7 583,9	10,5	8 145,2	10,7
1.5. Pajamos iš turto	D.4	329,7	0,5	241,6	0,3
1.6. Kitos		3 199,9	4,4	3 552,5	4,7
Mokesčių našta (D.2 + D.5 + D.61 + D.91 – D.995)		23 269,7	32,1	25 067,7	33,0
2. Bendrosios išlaidos	TE	28 224,3	38,9	31 036,6	40,9
2.1. Atlygis darbuotojams	D.1	7 638,2	10,5	8 283,2	10,9
2.2. Tarpinis vartojimas	P.2	3 663,2	5,0	4 102,5	5,4
2.3. Socialinės išmokos	D6M	10 884,9	15,0	12 029,7	15,8
iš jų: nedarbo išmokos		390,0	0,5	404,1	0,5
2.4. Palūkanų išlaidos	D.41	333,0	0,5	493,1	0,6
2.5. Subsidijos	D.3	567,0	0,8	234,2	0,3
2.6. Pagrindinio kapitalo formavimas	P.51	2 962,7	4,1	3 185,9	4,2
2.7. Kapitalo pervedimai	D.9	654,7	0,9	773,1	1,0
2.8. Kitos		1 520,5	2,1	1 934,9	2,5

Šaltinis – Finansų ministerija.

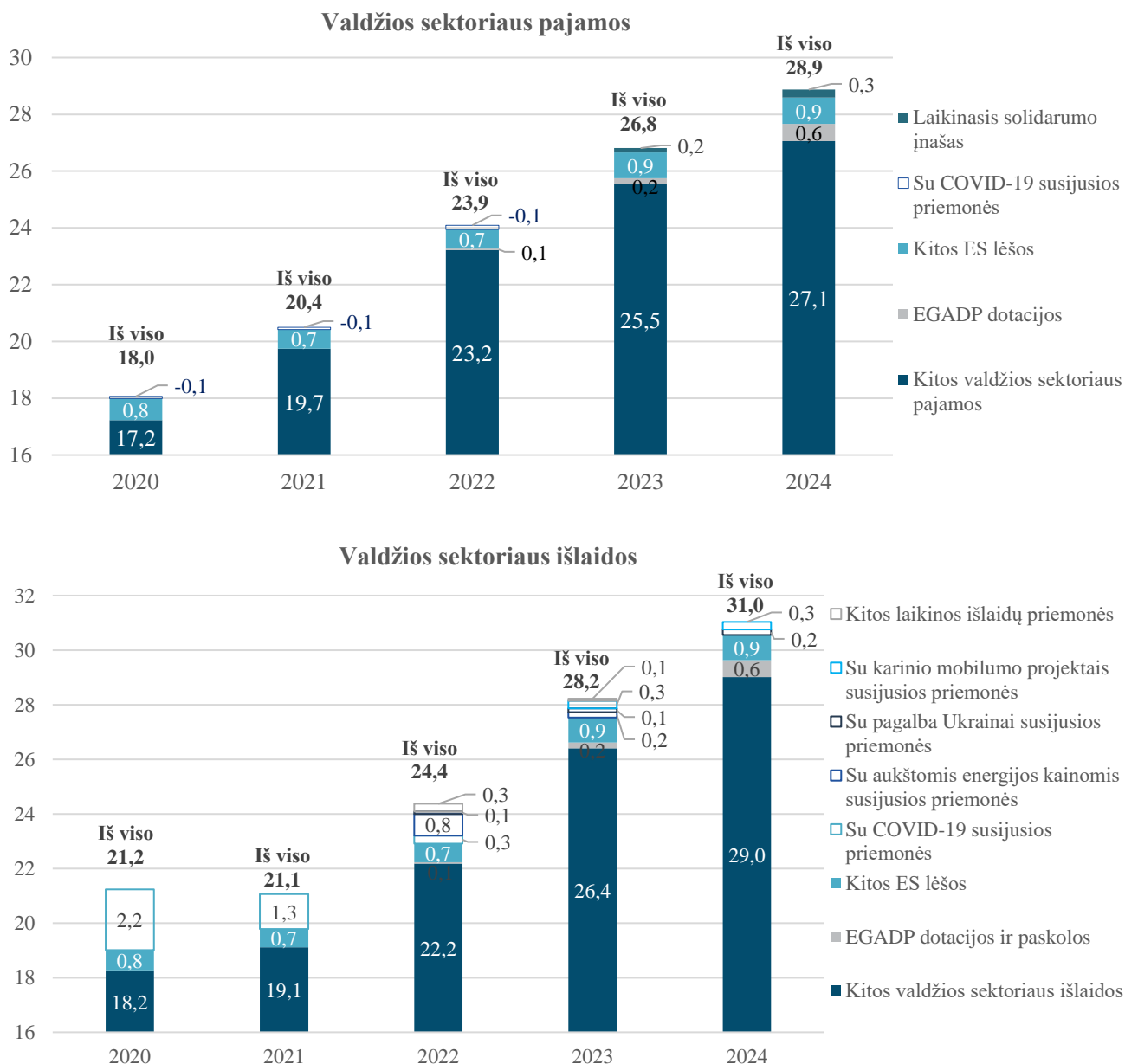
Pastaba. Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detalizuotais duomenimis.

Išliekant geopolitinei įtampai, 2024 metais numatomos taikyti **laikinosios išlaidų priemonės**, susijusios su pagalba Ukrainos žmonėms, pasitraukusiems į Lietuvą dėl Rusijos Federacijos karinių veiksmų Ukrainoje, bei su TVF suteiktu finansiniu užtikrinimu dėl Ukrainos įsipareigojimų TVF vykdymo bei pagalbos Ukrainai teikimo, kaip nurodyta 2023 m. liepos 12 d. Didžiojo septyneto (G7) jungtinėje deklaracijoje dėl pagalbos Ukrainai, prie kurios yra prisijungusi ir Lietuvos Respublika.²³ 2024 metais valdžios sektoriaus balansas, nevertinant 0,4 procento BVP vertės laikinųjų išlaidų priemonių, sudaro 2,5 procento BVP.

2024 metais valdžios sektoriaus išlaidos (įvertintos kaupimo principu, išskyrus ES ir kitą tarptautinę finansinę paramą) didės 2401,8 mln. eurų, arba 8,9 procento, palyginti su 2023 metais numatomomis išlaidomis. Valdžios sektoriaus pajamos (įvertintos kaupimo principu, išskyrus ES ir kitą tarptautinę finansinę paramą), palyginti su 2023 metais numatomomis pajamomis, didės 1650,9 mln. eurų, arba 6,4 procento.

Valdžios sektoriaus 2022–2024 metų pajamų ir išlaidų projekcijos apima ir EGADP dotacijų bei paskolų dalies lėšų sumas, kurias numatoma panaudoti įgyvendinant EGADP plane numatytas priemones. Iš numatomų išleisti EGADP paskolos dalies lėšų sumos, 2024 metais valdžios sektoriaus balansą veikiančia laikoma 8,6 mln. eurų suma. Išlaikant EGADP dotacijos dalies panaudojimo neutralumą valdžios sektoriaus balansui, pajamos iš EGADP dotacijos prilyginamos visoms išlaidoms iš EGADP dotacijos lėšų.

²³ Bendras Estijos, Latvijos ir Lietuvos pareiškimas dėl paramos Ukrainai, https://lr.lt/uploads/main/documents/files/joint%20statement_17_08.pdf.

Šaltinis – Finansų ministerija.

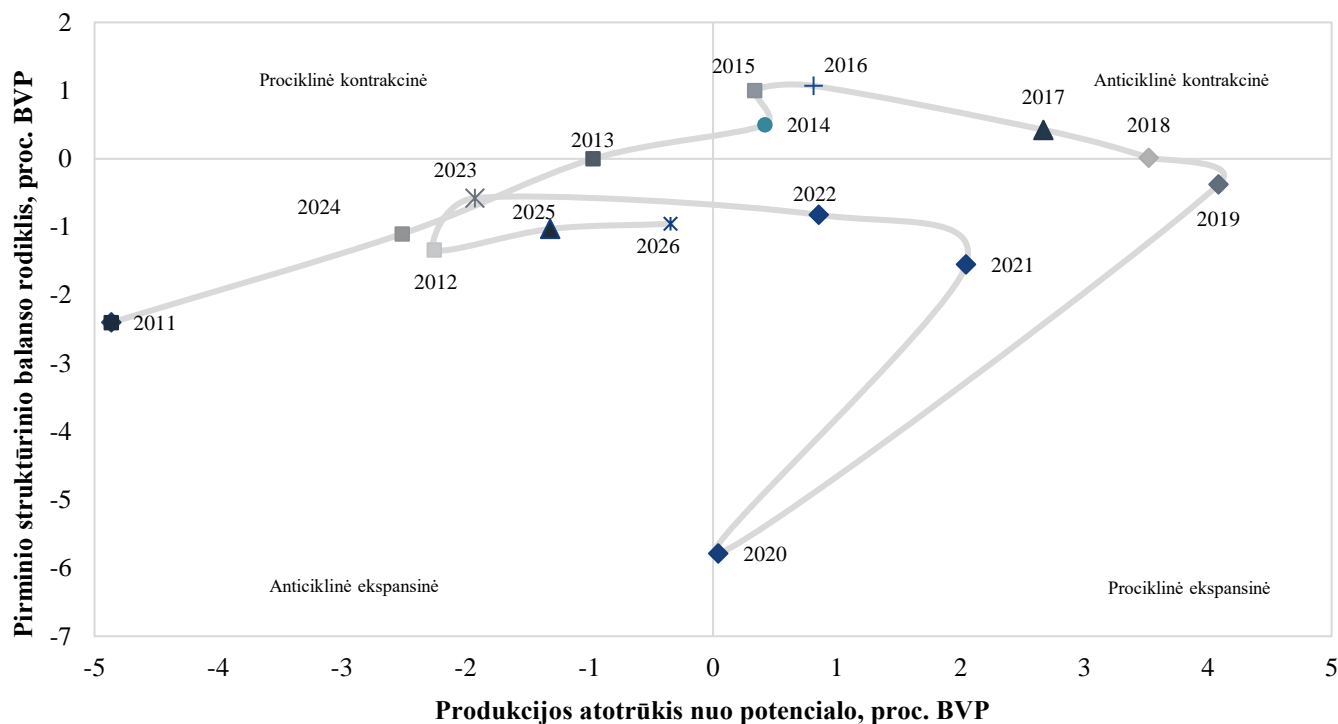
Prognozuojant 2024 metų valstybės biudžeto pajamas, įvertintas numatomas pajamų surinkimas 2023 metais, ekonominės raidos scenarijaus bei mokesčių bazių raida, taip pat pajamų netekimas dėl galiojančių mokesčių lengvatų. Prognozuojama, kad valstybės biudžeto pajamos, įvertintos kaupimo principu, neįskaitant ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšų, 2024 metais, palyginti su 2023 metais numatomomis gauti pajamomis, didės 998,5 mln. eurų.

Numatoma, kad dėl maksimalaus taikytino NPD didinimo pajamos iš GPM 2024 metais bus apie 241,2 mln. eurų, arba 0,32 procento BVP mažesnės. Laikinojo solidarumo įnašo 2024 metais bus gauta 130 mln. eurų (0,17 procento BVP) daugiau, nei numatyta gauti 2023 metais. Dėl sprendimų didinti akcizų tarifus aplinką teršiantiems produktams 2024 metais bus gauta 62,9 mln. eurų (0,08 procento BVP) daugiau pajamų iš akcizų, o tolesnis akcizų tarifo alkoholio ir rūkomiesiems produktams didinimas šias pajamas padidins 42,8 mln. eurų (0,06 procento BVP). Be to, dėl nuo 2024 m. sausio 1 d. nustosiančios galioti 9 procentų PVM lengvatos maitinimo įstaigų teikiamoms maitinimo paslaugoms 2024 metais bus gauta apie 140,6 mln. eurų (0,19 procento BVP) pajamų iš PVM daugiau, negu 2023 metais. Išsami kiekybinė

informacija apie diskrecines pajamų ir išlaidų priemones pateikta 16 ir 17 lentelėse, o priemonių aprašymas – LBP dalyje „Pajamų ir išlaidų politika“.

Numatoma, kad 2024 metais valdžios sektoriaus struktūrinis deficitas sudarys 2 procentus BVP (2 lentelė). Produkcijos atotrūkis nuo potencialo 2023–2026 metais išliks neigiamas, o 2024 metais jo įvertis –2,3 procento potencialaus BVP rodo blogus ekonomikai laikus²⁴. 2024 metų pirminio struktūrinio deficito 1,3 procentinio punkto BVP reikšmė rodo planuojamą anticiklinę reikšmingą ekspansinę fiskalinę politiką.

9 paveikslas. Fiskalinės politikos padėtis

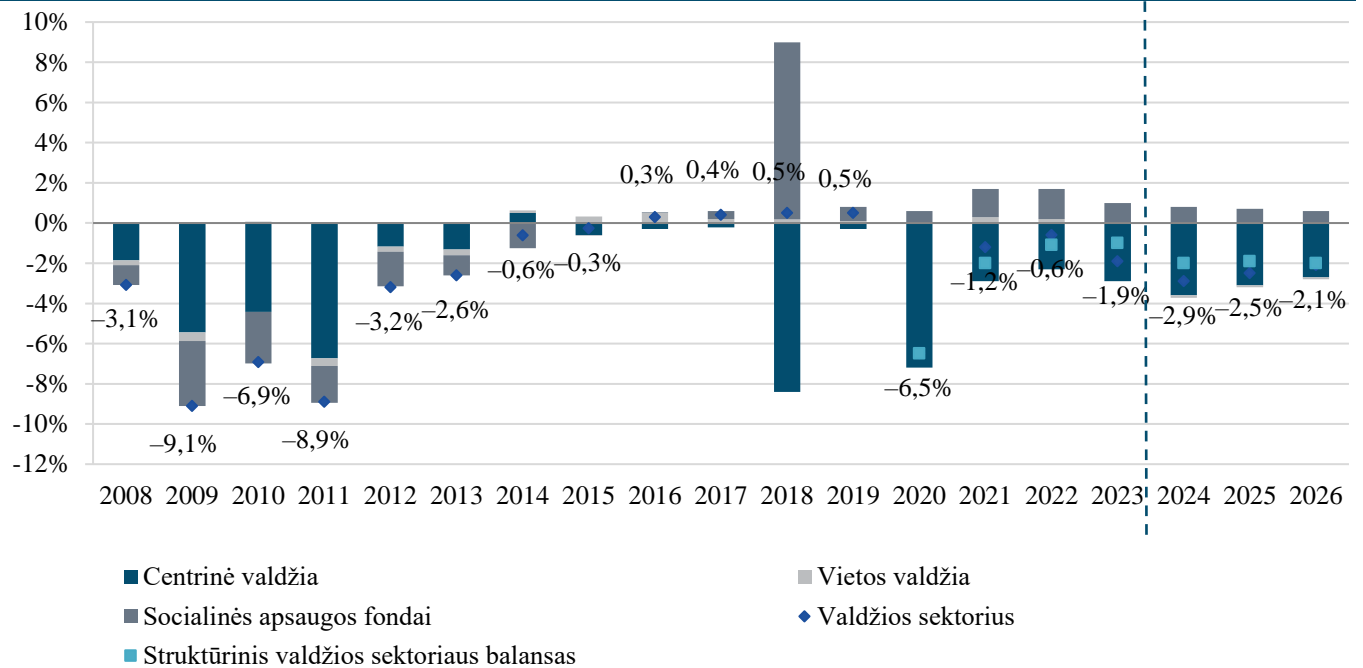

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra ir Finansų ministerija.

LBP pateikti 2024 metų rodikliai gali keistis, jeigu 2024 metais pasitvirtins ekonominės raidos scenarijaus teigiamos ir / arba neigiamos rizikos, fiskalinės rizikos ar kitos rizikos. Rizikų sąrašas pateiktas 19 lentelėje.

²⁴ Jeigu produkcijos atotrūkio nuo potencialo reikšmė tam tikrais metais patenka į [-3; -1,5) procento potencialaus BVP intervalą, laikoma, kad ekonomika išgyvena blogus laikus.

10 paveikslas. 2008–2026 metų valdžios sektoriaus ir subsektorių balansai, proc. BVP

Šaltiniai: Eurostatas, Finansų ministerija.

Finansų ministerija 2023 metų rugsėjo mėnesį paskelbė valdžios sektoriaus skolos ir finansų tvarumo vertinimo ataskaitą, kurioje apžvelgiamos platesnės fiskalinės politikos alternatyvos ir iliustruojama galimų finansų politikos krypčių įtaką ilgalaikiam Lietuvos fiskaliniam tvarumui.²⁵ Tarp ataskaitoje sumodeliuotų scenarijų mažiausiai tvarūs yra tie scenarijai, pagal kuriuos didėjančios valdžios sektoriaus išlaidos nėra padengtos tvariais pajamų šaltiniais. Pagal fiskalinės drausmės taisyklių laikymosi scenarijų ar kitus scenarijus, kai didesnis teikiamų viešųjų gėrybių ir paslaugų skaičius suderinamas su didesniu valdžios sektoriaus pajamų ir BVP santykiu, ilgalaikio fiskalinio tvarumo rizika vertinama kaip maža. Tačiau be papildomų pajamų priemonių, siekiant pirminių išlaidų ir BVP santykio konvergencijos su ES vidurkiu ar įtraukus papildomus visuomenės senėjimo kaštus, fiskalinio tvarumo rizika būtų vidutinė arba didelė. Remiantis šiomis ataskaitos išvadomis, pažymėtina, kad 2024 ir vėlesnių metų biudžetais prisiimant ilgalaikius įsipareigojimus, bet kartu nedidinant per biudžetą perskirstomos BVP dalies, gali pablogėti valdžios sektoriaus finansų tvarumo rodiklių įverčiai.

Nenumačius struktūrinį balansą gerinančių pajamų ir išlaidų politikos priemonių (nesikeičiančios politikos scenarijaus atveju) struktūrinis valdžios sektoriaus deficitas vidutinio laikotarpio pabaigoje priartės prie –2,0 procentų BVP reikšmės, o valdžios sektoriaus skolos ir BVP santykis pakils iki 44,5 procento BVP.

Valdžios sektoriaus skola

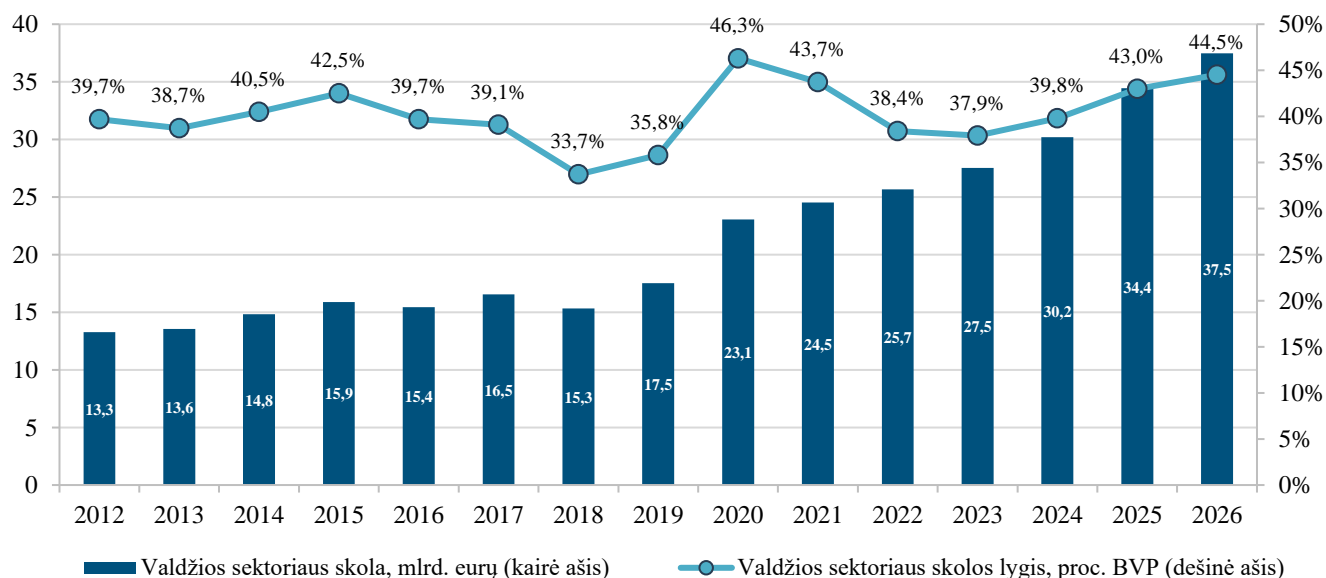
Projektuojama, kad valdžios sektoriaus skola 2024 metų pabaigoje sudarys 39,8 procento BVP ir bus 1,9 procentinio punkto didesnė negu 2023 metų pabaigoje, t. y. numatoma sieks 37,9 procento BVP. Skolos didėjimui didžiausią įtaką daro numatomas 2,9 procento BVP valdžios sektoriaus deficitas (11 paveikslas).

²⁵ Lietuvos Respublikos finansų ministerija, 2023 m. rugsėjis, Valdžios sektoriaus skolos ir finansų tvarumo vertinimo ataskaita,

[https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Vald%C5%BEios%20sektoriaus%20skolos%20ir%20finanas%C5%B3%20Otvaramo%20vertinimo%20ataskaita\(1\).pdf](https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Vald%C5%BEios%20sektoriaus%20skolos%20ir%20finanas%C5%B3%20Otvaramo%20vertinimo%20ataskaita(1).pdf).

Mažesnis, negu LBP numatomas, 2024 metų valdžios sektoriaus deficitas turėtų teigiamos įtakos vidutinio laikotarpio skolos projekcijai.

11 paveikslas. Valdžios sektoriaus skola

Šaltinis – Finansų ministerija.

Projektuojama, kad vidutiniu laikotarpiu valdžios sektoriaus skolos lygis didės ir 2026 metų pabaigoje sieks apie 44,5 procento BVP. Valdžios sektoriaus skolos projekcijos pateiktos LBP V dalies 14 lentelėje.

2 SKYRIUS FISKALINĖ POLITIKA

Mokesčių (pajamų) politika

Teisingesnė ir ekonomikai augti palanki mokesčių sistema, skurdo ir nelygybės mažinimas išlieka Vyriausybės politikos prioritetais. Kartu su 2024 metų biudžeto projektu, teikiami Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio ir Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymų pakeitimo projektai, kuriais:

- orientuojantis į mokesčių sistemą, nukreiptą į skurdo ir pajamų nelygybės mažinimą, ir siekiant prisidėti prie pažeidžiamų asmenų grupių realiųjų pajamų lygio išsaugojimo, nuo 2024 metų numatoma didinti maksimalų taikytiną NPD – mažinti darbo jėgos apmokestinimą mažas ir vidutines pajamas gaunantiems asmenims. Seimui priėmus Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo pakeitimą, MMA uždirbantiems asmenims taikomas NPD padidėtų 20 procentų – nuo 625 iki 747 eurų. Įgyvendinus šį siūlymą, pajamos į rankas didėtų asmenims, uždirbantiems iki vieno VDU, ir nesikeistų uždirbantiems daugiau. Didesnį neįgalumą ar mažesnę darbingumą turintiems asmenims (t.y tiems, kurių darbingumo lygis 0-25 proc. arba nustatytas sunkus neįgalumo lygis) NPD būtų padidintas nuo 1 005 iki 1 127 eurų, o mažesnę neįgalumą ar didesnę darbingumą turintiems asmenims (t.y tiems, kurių darbingumo lygis 30-55 proc. arba nustatytas vidutinis ar lengvas neįgalumo lygis) NPD būtų padidintas nuo 935 iki 1 057 eurų.

- siekiant ekonomikai augti palankios mokesčių sistemos, toliau skatinti kryptingas ir produktyvias investicijas Lietuvoje ir su kino gamyba susijusių paslaugų sektorių augimą, nuo 2024 metų numatoma dar 5 metams pratęsti šiuo metu taikomas terminuotas (galiojančias iki 2023 m. gruodžio 31 d.) Pelno mokesčio įstatyme nustatytas pelno mokesčio lengvatas investicijų projektams ir filmų gamybai.

2024 metais toliau bus tęsiamas akcizų tarifų etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams, tabako produktams ir jiems alternatyviems produktams didinimo plano, patvirtinto 2022–2024 metams, įgyvendinimas.

Siekiant nacionaliniu ir tarptautiniu mastu keliamų energetikos ir klimato kaitos valdymo politikos tikslų, 2023 m. gegužės 9 d. buvo priimti Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo pakeitimai²⁶, kuriais:

- 2024–2026 metais atsisakoma energiniams produktams taikomų akcizų lengvatų (arba susiaurinama jų apimtis) ir nuosekliai didinami akcizų tarifai gazoliams, akmens anglims, koksui ir lignitui;
- nuo 2024 metų nustatomi akcizai šildymui skirtoms durpėms ir nuosekliai jie didinami,
- nuo 2025 metų (kai bus panaikinta ar susiaurinta dalis išskastiniam kurui taikomų akcizų lengvatų) į energiniams produktams (išskyrus gamtines dujas, elektros energiją, žemės ūkio veikloje naudojamus gazolius (įskaitant akvakultūros ar verslinės žvejybos vidaus vandenyse veiklą), naftos dujas ir dujinius angliavandenilius, skirtus buitiniams reikmėms) taikomus akcizų tarifus įtraukiama CO₂ dedamoji, kuri proporcinga kuro rūšies CO₂ išmetimui, priklausomai nuo kaloringumo.

Taip pat pažymėtina, kad nuo 2024 metų pradžios nebepratęsiama laikinai (nuo 2021 m. liepos mėnesio iki 2023 m. gruodžio mėnesio) galiojanti PVM lengvata maitinimo paslaugoms.

Visas pajamų diskrecinių priemonių sąrašas ir šių priemonių poveikio valdžios sektoriaus pajamoms kiekybinis įvertinimas pateiktas 16 lentelėje.

Minėtos siūlomos, taip pat jau priimtose mokesstinės priemonės atitinka ir EGADP plane (6 komponentas) „Veiksmingas viešasis sektorius ir prielaidos atsitiesti po pandemijos“, 6.5 reformos „Teisingesnė ir palankesnė augti mokesčių sistema“ numatytus įsipareigojimus.

Šešėlinės ekonomikos ir PVM atotrūkio mažinimas yra vienas iš Vyriausybės veiklos prioritetų.

Mokesčių administravimo gerinimo srityje bus siekiama sudaryti sąlygas efektyviau nustatyti ir užkardyti sąmoningai pasirinktą šešėlinę veiklą, mokesčių vengimą, mažinti pridėtinės vertės mokesčio atotrūkį, skaitmeninti mokesčių administratorių veiklą, kelti savanoriško mokesčių mokėjimo lygį, mažinti gyventojų toleranciją mokesčių nemokėjimui. Mokesčių administravimo srityje bus atsižvelgiama į pasaulinę praktiką ir tarptautinių organizacijų rekomendacijas, įgyvendinami tarptautinio bendradarbiavimo mokesčių srityje ES ir pasauliniai gerosios praktikos standartai.

Siekiant prisidėti prie nuoseklaus šešėlinės ekonomikos ir PVM atotrūkio mažinimo mokesčių administravimo srityje, bus veikiama 2 kryptimis – siekiama skatinti savanorišką mokesčių mokėjimą ir užkardyti mokesčius pažeidimus.

2023 metais VMI įdiegė Išmaniųjų elektroninių kasos aparatų posistemį (i.EKA), į kurį mokesčių mokėtojai etapais nuo 2023 iki 2025 metų pradės teikti kasos aparatais užfiksuotus duomenis. i.EKA sudarys sąlygas VMI teikiamų elektroninių paslaugų mokesčių mokėtojams plėtrai ir mokesčių pažeidimų prevencijai, tai yra kasos aparatais užfiksuotų duomenų skaitmenizuotam perdavimui VMI, kasdienio popierinių kasos operacijų žurnalų pildymo atsisakymui, preliminarinių GPM deklaracijų ir PVM deklaracijų pateikimui mokesčių mokėtojams. i.EKA užtikrins kasos aparatais užfiksuotų duomenų nepakeičiamumą, didins VMI veiklos efektyvumą, pagerins mokesčių administravimą.

²⁶ Lietuvos Respublikos akcizų įstatymo Nr. IX-569 1, 2, 3, 27, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 43, 53, 58-1, 59 straipsnių, II skyriaus penktojo skirsnio pakeitimo, Įstatymo papildymo nauju 3 priedu ir 40 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/81998ea9efef11edb649a2a873fdbdfdf?jfwid=-9gcifapqr>.

Nuo 2024 metų VMI gaus tarptautinių mokėjimo operacijų duomenis. Gauti duomenys sudarys sąlygas ES lygmeniu kovoti su sukčiavimu PVM e. prekybos srityje.

Bus siekiama supaprastinti individualią veiklą vykdančių gyventojų mokesčių prievolių vykdymą. Nagrinėjamos galimybės nuo 2024 metų smulkiąjam verslininkui atsidarius specialią individualios veiklos sąskaitą jos duomenis teikti VMI, kuri automatiškai suformuotų verslininko pajamų mokesčio deklaraciją ir apskaičiuotų mokėtinus mokesčius.

Toliau bus modernizuojami VMI ir Lietuvos muitinėje vykdomi duomenų gavimo, analizės ir sprendimų priėmimo procesai, panaudojant pažangius analitinius metodus bei technologijas, grįstas dirbtinio intelekto metodų taikymu, tobulinamos mokesčių administratorių darbuotojų kompetencijos, užtikrinant kasdienių funkcijų atlikimą naudojant pažangius metodus, sudaromos sąlygos elektroninių dokumentų naudojimo versle plėtrai.

Nuosekliai didinant visuomenės sąmoningumą, numatoma kryptingai ugdyti vaikų ir jaunimo žinias apie mokesčių sistemą, kartu sudarant sąlygas praktikoje išmokti atsiskaityti negrynaisiais pinigais, stebėti išlaidas ir mokesčių mokėjimą.

Išlaidų politika

Prioritetinės 2024 metų biudžeto kryptys:

- žmonių pajamų didinimas – numatoma didinti dirbančių asmenų pajamas (statutinių pareigūnų, prokurorų, kultūros įstaigų ir meno darbuotojų, socialinės srities įstaigų darbuotojų ir kt.), taip pat didinti socialinę paramą ir pensijų dydžius bei MMA;

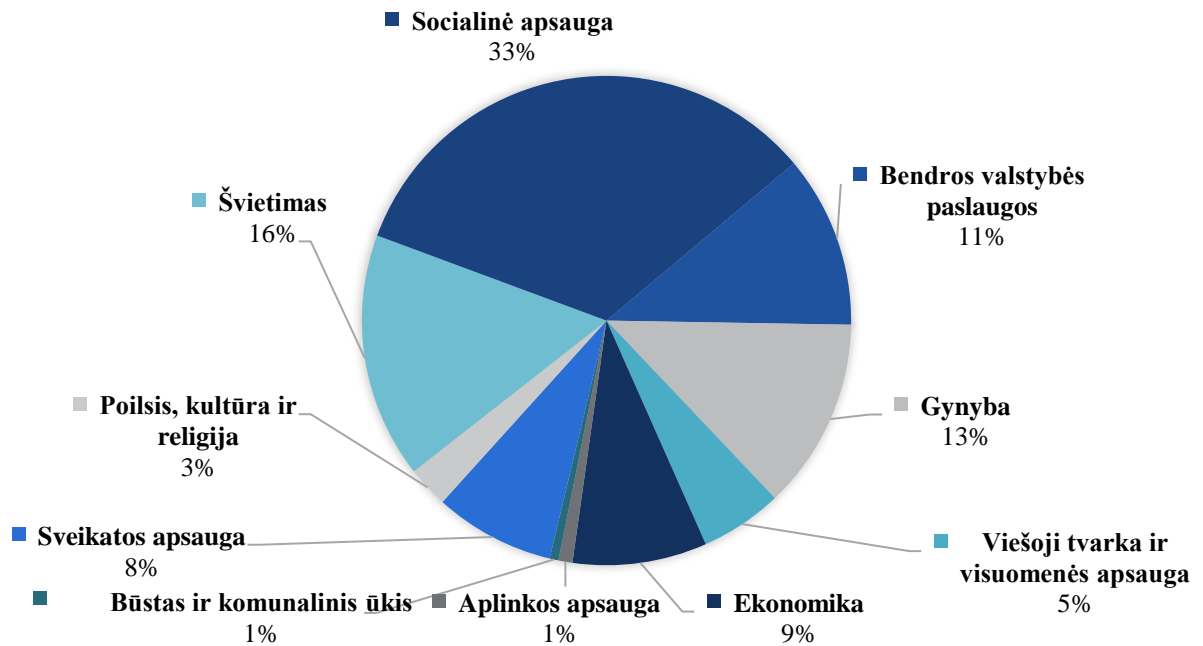
- šalies ir visuomenės saugumas – numatoma išlaikyti ne mažesnę nei 2,52 procento BVP finansavimą gynybai, skirti lėšų karinio mobilumo projektams įgyvendinti, parengčiai galimai avarijai Astravo atominėje elektrinėje stiprinti, kibernetinio saugumo plėtros programai įgyvendinti ir kitoms su saugumu susijusioms reikmėms;

- investicijos į tvarią ir pažangią Lietuvos ateitį – numatoma skirti lėšų investicijoms žaliajai pertvarkai, susisiekimo geležinkelių ir kelių transportui gerinti, alternatyviųjų degalų naudojimui transporto sektoriuje skatinti, investicijoms viešojo administravimo, mokslo, verslo ir inovacijų, socialinės apsaugos, švietimo, viešojo saugumo ir gynybos, skaitmeninės transformacijos, kultūros srityse;

- nacionalinio susitarimo dėl švietimo įgyvendinimas – numatoma didinti mokytojų, švietimo įstaigų vadovų, dėstytojų, mokslininkų ir kitų pedagoginių ir neakademių darbuotojų atlyginimus, skirti lėšų moksliniams tyrimams ir eksperimentinei plėtrai, švietimo pagalbai stiprinti ir kitoms reikmėms;

Palyginti su 2023 metų biudžetu, 2024 metų biudžete nelieta paramos žmonėms ir verslui išlaidų priemonių, susijusių su pasaulinių elektros ir dujų kainų augimo pasekmių švelninimu.

2024 metais valstybės biudžeto išlaidos, palyginti su planuotomis 2023 metų biudžeto išlaidomis, padidėja 1 608,9 mln. eurų, išskyrus ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas, bet įskaitant 2023 metais Vyriausybės nutarimais Krašto apsaugos ir Susisiekimo ministerijoms skirtas lėšas karinio mobilumo projektams įgyvendinti ir Krašto apsaugos ministerijai skirtas lėšas, siekiant užtikrinti 2,52 procento BVP asignavimus krašto apsaugai. Neįskaitant 2023 metais šiems tikslams skirtų lėšų, 2024 metais valstybės biudžeto planuojamos išlaidos didėja 1 983,1 mln. eurų.

Šaltinis – Finansų ministerija.

Investicijoms Lietuvos ateičiai 2024 metų biudžeto projekte siūloma skirti 3 187 mln. eurų, iš kurių 2 271 mln. eurų – EGADP, Investicijų programos²⁷ ir kitų programų ES lėšos, 233 mln. eurų – bendrojo finansavimo ir valstybės biudžeto lėšos, skirtos apmokėti netinkamam finansuoti PVM, 237 mln. eurų – iš valstybės biudžeto lėšų finansuojamų pažangos priemonių lėšos, 445 mln. eurų – kitoms tęstinėms investicijoms iš ES ir kitų finansinių mechanizmų lėšų (13 paveikslas).

Didžiausią investicijų dalį, 1 090 mln. eurų, 2024 metų biudžeto projekte siūloma skirti investicijoms žaliajai pertvarkai: atsinaujinančių išteklių energijos bendrijoms, atsinaujinančių energijos išteklių elektrinėms įrengti, branduolinės energetikos objektų išmontavimui atlikti, daugiabučių namų renovacijai.

Transportui siūloma skirti 538 mln. eurų – TEN-T (angl. *Trans-European Transport Network*) tinklui pritaikyti tarptautiniam kariniam judumui, susisiekimui geležinkelių ir kelių transportu gerinti, alternatyviųjų degalų naudojimui transporto sektoriuje skatinti.

Mokslo, verslo ir inovacijų (467 mln. eurų) srities investicijas siūloma skirti žaliosioms pramonės technologijoms ir aukštos pridėtinės vertės pramonės plėtrai, inovacijų ekosistemoms mokslo centruose stiprinti, investicijoms į kompetencijų centrus (Kompetencijų centro įkūrimas), startuolių vystymui skatinti, akceleravimui ir plėtrai, konkurencinei investicijų pritraukimo aplinkai gerinti – esamoms laisvosioms ekonominėms zonoms, pramonės parkams ir pramoninėms teritorijoms išvystyti, užsienio ir vietos investuotojams, turintiems didelį darbo vietų kūrimo potencialą, pritraukti, veiklos sąlygoms ir ekosistemai užsienio ir vietos investuotojams pagerinti.

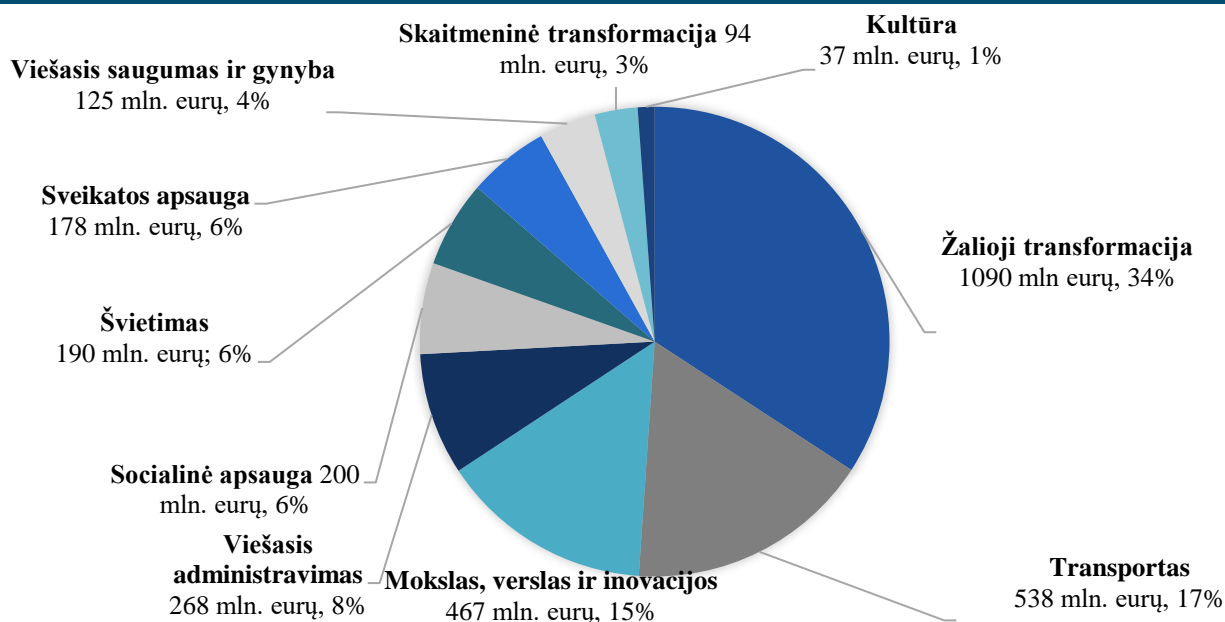
Viešojo administravimo (268 mln. eurų) investicijas siūloma skirti mokestinių prievolių vykdymui gerinti, vidutinės trukmės biudžeto sistemai tobulinti, viešojo sektoriaus veiklos efektyvumui gerinti, viešojo ir privataus sektorių partnerystei stiprinti ir privačių investicijų pritraukimui skatinti.

Investicijas socialinės apsaugos sričiai (200 mln. eurų) siūloma skirti pažeidžiamų asmenų grupių užimtumui didinti, labiausiai skurstančių asmenų materialiniam nepritekliui mažinti, kompleksinės

²⁷ 2021–2027 metų Europos Sąjungos fondų investicijų programa, <https://2021.esinvesticijos.lt/2021-2027-m-es-fondu-investiciju-programa/apie-2021-2027-m-es-fondu-investiciju-programa>.

neįgaliųjų socialinės integracijos sistemos plėtrai, socialinių paslaugų kokybei ir prieinamumui gerinti, socialinės paramos veiksmingumui kriziniais atvejais šeimoje didinti.

13 paveikslas. Investicijos Lietuvos ateičiai pagal investavimo sritis

Šaltinis – Finansų ministerija.

Investicijos švietimo srityje (190 mln. eurų) apima Tūkstantmečio mokyklų programos įgyvendinimą, skaitmeninę švietimo transformaciją „EdTech“, visiems prieinamo šiuolaikinio ugdymo užtikrinimą, vieno langelio principo karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti įdiegimą.

Sveikatos apsaugos srityje (178 mln. eurų) investuojama į sveikatos priežiūros paslaugų kokybės ir prieinamumo gerinimą.

Viešojo saugumo ir gynybos srityje (120 mln. eurų) investicijas siūloma skirti ES išorės sienos ir neteisėtos migracijos kontrolės pajėgumams ir gebėjimams stiprinti, pasirengimui valdyti krizes ir ekstremaliąsias situacijas ir šalinti jų padarinius stiprinti, veiksmingai nusikaltimų prevencijai ir kontrolei bei terorizmo grėsmėms mažinti.

Skaitmeninei pertvarkai (94 mln. eurų) 2024 metų biudžeto projekte investicijas siūloma skirti metaduomenų standartui ir programos programavimo sąsajos (angl. *Application Programming Interface*) kūrimo ir tvarkymo modeliui sukurti, valstybės informacinių technologijų valdymo pertvarkai, skaitmeninių kompetencijų plėtrai didelio našumo skaičiavimo, dirbtinio intelekto kibernetinio saugumo taikymo srityse.

3 SKYRIUS

LBP IR STABILUMO PROGRAMOS RODIKLIŲ PALYGINIMAS

4 lentelė. LBP ir ankstesnių ekonominės raidos scenarijų rodiklių palyginimas

	2022 m.	2023 m.	2024 m.
BVP realus pokytis, proc.:			
Stabilumo programa	1,9	0,5	3,0
LBP	1,9	-0,4	1,7
Skirtumas	0,0	-0,9	-1,3
2023 m. birželio 30 d. scenarijus	1,9	-1,0	2,5

	2022 m.	2023 m.	2024 m.
LBP	1,9	-0,4	1,7
Skirtumas	0,0	0,6	-0,8

Šaltinis – Finansų ministerija.

LBP pateiktos 2023 metų valdžios sektoriaus balanso rodiklio projekcijos skiriasi nuo Stabilumo programoje pateiktų projekcijų dėl atnaujintos prielaidos, susijusios su išlaidų, numatytų su pagalba Ukrainos žmonėms Lietuvoje susijusioms priemonėms finansuoti, kitų išlaidų sutaupymu ir numatomomis didesnėmis valdžios sektoriaus pajamomis.

5 lentelė. LBP ir Stabilumo programos valdžios sektoriaus balanso projekcijų palyginimas

	ESA kodas	2022 m.	2023 m.	2024 m.
		proc. BVP		
Stabilumo programa	B.9	-0,6	-2,2	-1,7
LBP		-0,6	-1,9	-2,9
blogesnis balansas (-) / geresnis balansas (+)		0,0	0,3	-1,2

Šaltinis – Finansų ministerija.

Valdžios sektoriaus skolos projekcijos, pateiktos LBP ir Stabilumo programoje, skiriasi dėl atnaujintų BVP, valdžios sektoriaus (įskaitant ES ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšas) balanso projekcijų.

6 lentelė. LBP ir Stabilumo programos valdžios sektoriaus skolos projekcijų palyginimas

	2022 m.	2023 m.	2024 m.
	proc. BVP		
Stabilumo programa	38,4	37,8	37,7
LBP	38,4	37,9	39,8
sumažėjimas (-) / padidėjimas (+)	0,0	0,1	2,1

Šaltinis – Finansų ministerija.

III DALIS

BIUDŽETO SISTEMOS PERTVARKA

Lietuvoje įgyvendinama biudžeto sistemos pertvarka siekiama sukurti skaidriai ir efektyviai veikiančią vidutinės trukmės biudžeto sistemą, glaudžiai susietą su valstybės strateginio valdymo sistema. Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo priemonių plane numatytas Vyriausybės strateginis darbas „Į strateginius tikslus orientuotas valdžios sektoriaus finansų planavimas“, kurį įgyvendinant planuojama iki 2024 metų II ketvirčio parengti ir įteisinti vidutinės trukmės biudžeto sudarymo taisyklės, tęstinės veiklos lėšų skaičiavimo metodines gaires ir atlikti valstybės biudžeto išlaidų peržiūras. Šie darbai taip pat numatyti EGADP plane. Įgyvendinus minėtus darbus, planuojama Seimui pateikti tvirtinti objektyviai ir pagrįstai suplanuotą pirmąjį vidutinės trukmės 2025–2027 metų valstybės biudžeto projektą.

Šiuo metu Seimui svarstyti pateikti Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo ir susijusių įstatymų pakeitimo projektai, kuriais vadovaujantis būtų rengiamas pirmasis 2025–2027 metų vidutinės trukmės konsoliduotojo biudžeto projektas. Planuojama, kad konsoliduotųjų biudžetų (valstybės, savivaldybių, valstybės socialinių fondų ir PSDF) rodikliai bus tvirtinami 3 biudžetiniams metams, taip pat įstatymu bus nustatytos aiškios patvirtintų rodiklių peržiūros ir keitimo taisyklės bei numatoma galimybė valstybės biudžeto asignavimų valdytojams į kitus biudžetinius metus perkelti dalį nepanaudotų asignavimų. Minėtais pakeitimais siekiama formuoti tvaresnę šalies fiskalinę politiką, valdyti priimtų sprendimų ir įsipareigojimų įtaką vėlesnių metų biudžetams, didinti finansavimo apibrėžtumą asignavimų valdytojams ir mažinti metų pabaigos išlaidavimo problemą.

2023–2024 metais vykdoma sisteminė viešųjų išlaidų peržiūra, orientuota į tęstinės veiklos lėšų planavimo procesų peržiūrą bei šių lėšų panaudojimo efektyvumo vertinimą. 2024 metais planuojama parengti tęstinės veiklos lėšų poreikio apskaičiavimo metodines gaires asignavimų valdytojams, kurios padės efektyviai, remiantis vienodais principais, planuoti ir pagrįsti valstybės biudžeto lėšų poreikį vidutinės trukmės laikotarpiui. Tikimasi, kad sisteminės viešųjų išlaidų peržiūros metu suformuluotos rekomendacijos ir siūlymai asignavimų valdytojams, taip pat parengtos ir taikomos tęstinės veiklos lėšų apskaičiavimo metodinės gairės padės užtikrinti, kad pirmasis vidutinės trukmės 2025–2027 metų biudžeto projektas būtų parengtas pagrįstai ir objektyviai.

IV DALIS

METODOLOGINIAI ASPEKTAI

7 lentelė. Ekonominės raidos scenarijaus rengimas

Skaičiavimo technika	Biudžeto proceso etapas, kuriame taikyta technika	Svarbūs taikytų modelių (technikų) bruožai	Prielaidos
Nacionalinės sąskaitybės principai, ekonometrinis ir ekspertinis vertinimas	Ekonominės raidos scenarijus	Makroekonominės prognozės rengiamos vidutiniam laikotarpiui, taikant pagal nacionalines sąskaitas sudarytą makroekonominį modelį. Analizuojant atskirus arba daugiau nei vieną potencialiai tarpusavyje susijusius makroekonominis rodiklius, sudaromos ekonometrinės lygtys, taip pat atliekamas ekspertinis vertinimas. Potencialaus BVP skaičiavimai paremti Ekonomikos ir finansų reikalų (ECOFIN) tarybos 2002 metais patvirtinta metodika	Techninės prielaidos (naftos kaina, valiutų kursas ir palūkanų normos)

Pajamų prognozavimas

Pajamų iš mokesčių prognozė rengiama įvertinant makroekonominės projekcijas, statistinius duomenis, pajamų dinamiką ir valstybės institucijų pateiktą informaciją. Pajamų iš atskirų mokesčių prognozė gali būti koreguojama pasitelkiant ekspertinį vertinimą, t. y. atsižvelgiant į kitas nei įstatymų pakeitimo projektuose numatytas aplinkybes, darančias įtaką pajamų surinkimui.

Priklausomai nuo mokesčio, taikomas vienas arba keli prognozavimo metodai:

Detalaus modeliavimo metodas. Renkami duomenys apie kiekvienos kategorijos mokesčio mokėtojų skaičių ir tos kategorijos bendrąją pajamų sumą bei struktūrą. Kuriamas simuliacinis modelis iš dviejų blokų – tipinio mokesčio mokėtojo ir agreguojančio bloko. Taikant modelį apskaičiuojama, kiek mokesčių vidutiniškai sumokės atskiras mokesčių mokėtojas, atstovaujantis tam tikrai grupei, kiek visa grupė ir pagaliau visi šalies mokesčių mokėtojai.

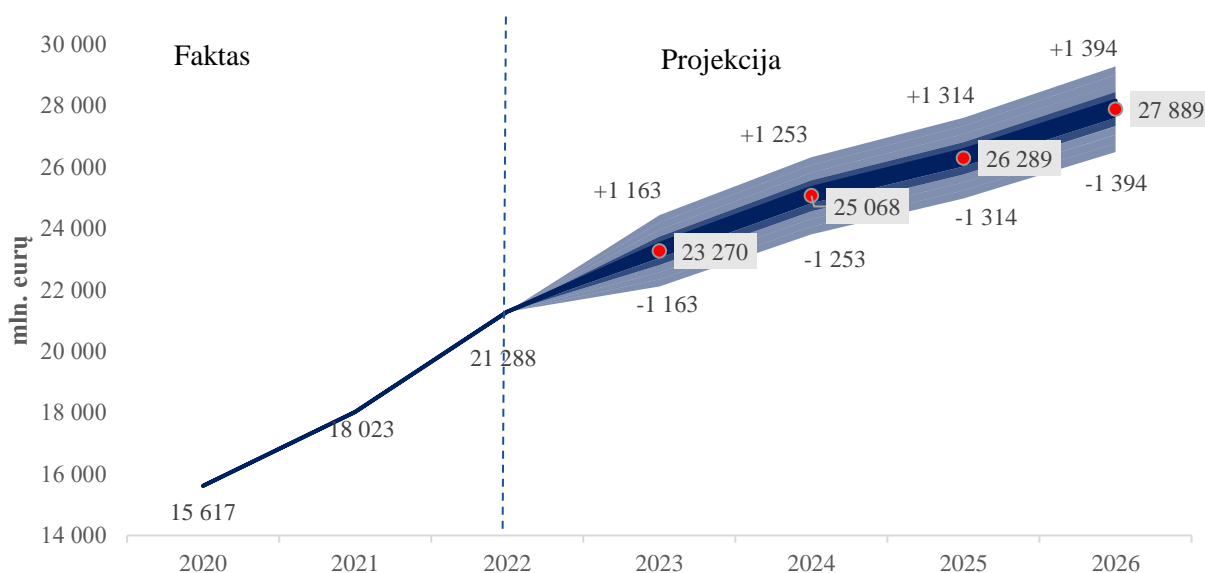
Efektyvaus vidutinio tarifo metodas. Įstatymu nustatytas mokesčio tarifas koreguojamas atsižvelgiant į taikomas lengvatas, mokestinės bazės išimtis ir pan. Tokiu būdu įvertintas efektyvus vidutinis tarifas dauginamas iš mokesčio bazės apimties, kad būtų gauta pajamų iš atitinkamų mokesčių prognozė.

Elastingumo metodas. Nustatoma priklausomybė tarp pajamų iš mokesčio didėjimo (mažėjimo) ir atitinkamos bazės dinamikos. Įvertinus elastingumo koeficientą, būdingą konkrečiam mokesčiui, ir prognozuojamos bazės pasikeitimus, prognozuojamos pajamos iš to mokesčio.

Pajamų jautrumo analizė

Remiantis valdžios sektoriaus pajamų iš mokesčių ir nominalaus BVP sąryšiu, atlikus statinę jautrumo analizę, nustatyta, kad nominalaus BVP pasikeitimas 1 procentu gali keisti LBP pateiktą pajamų projekciją nuo 251 mln. eurų 2024 metais iki 279 mln. eurų 2026 metais (14 paveikslas).

14 paveikslas. Valdžios sektoriaus pajamų iš mokesčių (D.2 + D.5 + D.61 + D.91 – D.995) jautrumo analizė

Šaltinis – Finansų ministerija.

Pastaba. Projektuojamų pajamų iš mokesčių jautrumo analizė atliekama darant prielaidą, kad nominalus BVP, palyginti su ekonominės raidos scenarijuje projektuojamu rodikliu, didėja arba mažėja 1 procentu (tamsiai mėlynas ruožas), 2 procentais (mėlynas ruožas) ir 5 procentais (šviesiai mėlynas ruožas). Centrinė grafiko ašis (mėlyna linija faktui, raudoni taškai projekcijai) atvaizduoja valdžios sektoriaus pajamas iš viso.

V DALIS

EKONOMINĖS RAIDOS SCENARIJAUS IR VALSTYBĖS FINANSŲ DUOMENYS

8 lentelė. Pagrindinės prielaidos

	2022 m.	2023 m.	2024 m.
Trumpalaikės palūkanų normos (vidutinės metinės)	1,4	3,3	2,7
Ilgalaikės palūkanų normos (vidutinės metinės)	2,5	4,0	4,0
JAV dolerio ir euro keitimo kursas (vidutinis metinis)	1,05	1,08	1,09
Nominalusis efektyvus valiutų keitimo kursas	-4,53	5,77	0,75
Pasaulio (išskyrus ES) BVP augimas, procentais	3,2	3,1	3,3
ES BVP augimas, procentais	3,4	1,0	1,7
Pagrindinių eksporto rinkų augimas, procentais	3,3	1,9	2,4
Pasaulio (išskyrus ES) importo augimas, procentais	4,8	1,4	3,0
Naftos kainos (<i>Brent</i> , JAV doleriais už barelį)	100,7	82,1	82,0

Šaltiniai: Europos Centrinis Bankas, Europos Komisija (2023 m. gegužė), Finansų ministerija.

9 lentelė. Kainų rodikliai

	2022 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.
	Indeksas (2015 m. = 100)	Pokytis, procentais		
1. BVP defliatorius	142,4*	16,7	9,0	2,9
2. Privataus vartojimo defliatorius	137,8*	18,9	9,0	2,9
3. SVKI	137,6	18,9	9,0	2,9
4. Valdžios sektoriaus vartojimo išlaidų defliatorius	174,2*	12,7	16,7	5,6
5. Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo defliatorius	131,1*	13,6	4,8	2,4
6. Eksporto (prekių ir paslaugų) kainų defliatorius	123,7*	15,6	-1,2	0,3
7. Importo (prekių ir paslaugų) kainų defliatorius	137,3*	24,8	-6,1	-1,4

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra, Finansų ministerija, Eurostatas.

* Ekonominės raidos scenarijus parengtas pagal statistinius duomenis, paskelbtus iki 2023 m. rugpjūčio 31 d.

10 lentelė. Darbo rinkos rodikliai

	ESA kodas	2022 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.
		Rodiklio reikšmė	Pokytis, procentais		
1. Užimtų gyventojų skaičius, tūkst.		1 420,8	3,8	0,0	0,3
2. Užimtumas, dirbta valandų, tūkst.		2 672 873	5,4	-	-
3. Nedarbo lygis, procentais		5,9	-	6,9	6,6
4. Darbo našumas (bendroji pridėtinė vertė, tenkanti vienam užimtajam), tūkst. eurų		33	-1,9	-0,4	1,4
5. Darbo našumas, dirbta valandų		-	-	-	-
6. Atlygis darbuotojams, mln. eurų	D.1	31 162,4*	15,5	14,2	7,1
7. Atlygis vienam darbuotojui, eurai		24 360,9*	10,6	14,2	6,8

Šaltiniai: Valstybės duomenų agentūra, Finansų ministerija.

* Ekonominės raidos scenarijus parengtas pagal statistinius duomenis, paskelbtus iki 2023 m. rugpjūčio 31 d.

11 lentelė. Sektorių balansai

	ESA kodas	2022 m.	2023 m.	2024 m.
		proc. BVP		
1. Grynas šalis skolinimasis	B.9	-3,7	2,3	2,6
<i>iš jo:</i>				
- prekių ir paslaugų balansas*		-2,0	3,8	4,1
- pirminių pajamų ir pervedimų balansas		-3,2	-3,0	-3,3
- kapitalo sąskaita		1,5	1,5	1,8
2. Privataus sektoriaus grynas skolinimas (skolinimasis)	B.9	-3,1	4,2	5,5
3. Valdžios sektoriaus grynas skolinimas (skolinimasis)	B.9	-0,6	-1,9	-2,9
4. Statistinis neatitikimas		0,0	0,0	0,0

Šaltiniai: Lietuvos bankas, Finansų ministerija.

* Ekonominės raidos scenarijus parengtas naudojant statistinius duomenis, paskelbtus iki 2023 m. rugpjūčio 31 d.

12 lentelė. Valdžios sektoriaus rodikliai pagal formuojamą politiką

	ESA kodas	2023 m.	2024 m.
		proc. BVP	
Grynasis skolinimas (+) / grynasis skolinimasis (-) (B.9) pagal subsektorius			
1. Valdžios sektorius	S.13	-1,9	-2,9
2. Centrinė valdžia	S.1311	-2,9	-3,6
3. Krašto valdžia	S.1312	N.A.	N.A.
4. Vietos valdžia	S.1313	0,0	-0,1
5. Socialinės apsaugos fondai	S.1314	1,0	0,8
6. Palūkanų mokėjimas	D.41	0,5	0,6
7. Pirminis balansas		-1,5	-2,2
8. Vienkartinės ir kitos laikinosios priemonės		-0,1	0,0
9. Realus BVP augimas (proc.)		-0,4	1,7
10. Potencialaus BVP augimas (proc.)		2,5	2,0
Iš jo:			
- darbo veiksnys		0,7	0,2
- kapitalo veiksnys		1,8	1,7
- bendrasis gamybos veiksnių našumas		-0,1	0,2
11. Produkcijos atotrūkis nuo potencialo (proc. potencialaus BVP)		-1,9	-2,3
12. Ciklinė biudžeto dedamoji (proc. potencialaus BVP)		-0,8	-0,9
13. Balansas, pakoreguotas pagal ciklą (1 – 12) (proc. potencialaus BVP)		-1,2	-1,9
14. Pirminis balansas, pakoreguotas pagal ciklą (13 + 6) (proc. potencialaus BVP)		-0,7	-1,3
15. Struktūrinis balansas (13 – 8) (proc. potencialaus BVP)		-1,0	-2,0

Šaltinis – Finansų ministerija.

Pastaba. Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detaliais duomenimis.

13 lentelė. Valdžios sektoriaus pajamų ir išlaidų rodikliai pagal nesikeičiančios politikos scenarijų

Valdžios sektorius (S13)	ESA kodas	2023 m.		2024 m.	
		mln. eurų	proc. BVP	mln. eurų	proc. BVP
1. Bendrosios pajamos pagal nesikeičiančios politikos scenarijų	TR	27 007,5	37,2	28 729,6	37,8
1.1. Gamybos ir importo mokesčiai	D.2	8 241,5	11,4	8 805,2	11,6
1.2. Einamieji pajamų, turto ir kiti mokesčiai	D.5	7 638,5	10,5	8 001,1	10,5
1.3. Kapitalo mokesčiai	D.91	14,0	0,0	14,0	0,0
1.4. Socialinės įmokos	D.61	7 583,9	10,5	8 145,2	10,7
1.5. Pajamos iš turto	D.4	329,7	0,5	241,6	0,3
1.6. Kitos		3 199,9	4,4	3 522,5	4,6
Mokesčių našta (D.2 + D.5 + D.61 + D.91 – D.995)		23 466,8	32,3	2 495,5	32,9
2. Bendrosios išlaidos pagal nesikeičiančios politikos scenarijų	TE	26 581,5	36,6	29 590,7	39,0
2.1. Atlygis darbuotojams	D.1	7 190,1	9,9	7 741,3	10,2
2.2. Tarpinis vartojimas	P.2	3 567,8	4,9	4 081,0	5,4
2.3. Socialinės išmokos	D.6M	10 356,3	14,3	11 502,8	15,1
iš jų: nedarbo išmokos		390,0	0,5	404,1	0,5
2.4. Palūkanų išlaidos	D.41	333,0	0,5	493,1	0,6
2.5. Subsidijos	D.3	287,1	0,4	228,7	0,3
2.6. Pagrindinio kapitalo formavimas	P.51	2 683,0	3,7	2 905,9	3,8
2.7. Kapitalo pervedimai	D.9	643,7	0,9	703,1	0,9
2.8. Kitos		1 520,5	2,1	1 934,9	2,5

Šaltinis – Finansų ministerija.

Pastaba. Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detaliais duomenimis.

14 lentelė. Valdžios sektoriaus skolos projekcijos

	2023 m.	2024 m.
	proc. BVP	
Valdžios sektoriaus skola metų pabaigoje	37,9	39,8
Valdžios sektoriaus skolos pokytis	-0,5	1,8
<i>Valdžios sektoriaus skolą lemiantys veiksniai:</i>		
Pirminis balansas	-1,5	-2,2
Palūkanos	0,5	0,6
Skolos pokyčio tikslinimas	0,6	0,7
Numanoma skolos palūkanų norma	1,3	1,8

Šaltinis – Finansų ministerija.

15 lentelė. Valstybės garantuota skola

	2023 m.	2024 m.
	proc. BVP	
Valstybės garantijos	1,2	1,9
iš jų: susijusios su finansų sektoriumi	0,0	0,0

Šaltinis – Finansų ministerija.

16 lentelė. Valdžios sektoriaus diskrecinių pajamų priemonių poveikis biudžetui

Nr.	Priemonės aprašymas	ESA kodas	2023 m.		2024 m.	
			mln. eurų	proc. BVP	mln. eurų	proc. BVP
1.*	Nuo 2023 m. sausio 1 d. taikoma neterminuota 9 proc. PVM lengvata meno ir kultūros paslaugoms	D.2	-3,9	-0,01		
2.*	Nuo 2023 m. sausio 1 d. taikoma neterminuota 9 proc. PVM lengvata elektroninėms knygoms ir neperiodiniams elektroniniams leidiniams	D.2	-1	-		
3.*	PVM atskaitos apribojimų panaikinimas M1 klasės elektromobiliams, jeigu M1 klasės elektromobilio vertė neviršija 50 000 eurų (įskaitant PVM)	D.2	-16,6	-0,02		
4.*	0 proc. PVM tarifas taikomas nuo 2021 m. sausio 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d. vakcinoms nuo COVID-19 ir COVID-19 <i>in vitro</i> diagnostikos medicinos priemonėms	D.2	8,5	0,01		
5.*	Laikinos 9 proc. PVM lengvatos maitinimo paslaugoms, išskyrus paslaugas, kurios susijusios su alkoholiniais gėrimais, ir teikiamoms meno ir kultūros paslaugoms bei atitinkamų renginių lankymui taikymas nuo 2021 m. liepos 1 d. iki 2022 m. gruodžio 31 d.	D.2	148,1	0,20		
6.*	Laikinos 9 proc. PVM lengvatos maitinimo paslaugoms, išskyrus paslaugas, kurios susijusios su alkoholiniais gėrimais, ir teikiamoms meno ir kultūros paslaugoms bei atitinkamų renginių lankymui taikymas nuo 2023 m. sausio 1 d. iki 2023 m. gruodžio 31 d.	D.2	-140,6	-0,19	140,6	0,19
7.*	Žalioji pertvarka akcizų srityje	D.2			62,9	0,08
8.*	Akcizų tarifų tabako produktams ir elektroninių cigarečių skysčiui didinimas	D.2	27,1	0,04	34,6	0,05
9.*	Iš valstybės biudžeto dengiamas PVM, apskaičiuotas už šilumos energiją ir karštą vandenį, 9 procentinių punktų PVM tarifo dydžiu (nuo 9 iki 0 procentų skirtumas) už 2022 m. sausio–balandžio mėn., 2022 m. spalio–2023 m. balandžio ir 2023 m. spalio–2024 m. balandžio mėn. faktiškai patiektas prekes gyventojams	D.2	-22	-0,03	12,1	0,02
10.*	Akcizų tarifų etilo alkoholiui ir alkoholiniams gėrimams didinimas	D.2	8,5	0,01	8,2	0,01
11.*	Laikinos 9 proc. PVM lengvatos teikiamoms sporto paslaugoms bei atitinkamų renginių lankymui ir atlikėjų paslaugoms taikymas nuo 2023 m. sausio 1 d. iki 2023 m. birželio 30 d.	D.2	-5,8	-0,01	5,8	0,01
12.**	Mokesčio už aplinkos teršimą pakeitimai, įsigalioję nuo 2021 m. sausio 1 d.	D.2	29	0,04	5	0,01
13.**	Mokesčio už aplinkos teršimą pakeitimai, įsigalioję nuo 2023 m. sausio 1 d.	D.2		0,00	8	0,01
14.*	Loterijų ir lošimų mokesčio pakeitimai	D.2	20,2	0,03	4,2	0,01
15.**	Mokesčio už valstybinius gamtos išteklius pakeitimai, įsigalioję 2023 m. liepos 1 d.	D.2	-6	-0,01	-6	-0,01
16.**	NPD didinimas iki 540 eurų uždirbantiems iki 1 VDU; NPD neįgaliesiems didinimas nuo 690 eurų iki 810 eurų ir nuo 740 eurų iki 870 eurų atininkamai. Įsigaliojo nuo 2022 m. birželio 1 d., taikant nuo 2022 m. sausio 1 d. gautoms pajamoms	D.5	-38,1	-0,05		
17.**	NPD didinimas nuo 540 iki 625 eurų uždirbantiems iki 1 VDU; NPD neįgaliesiems didinimas nuo 810 eurų iki 935 eurų ir nuo 870 eurų iki 1005 eurų atininkamai, įsigaliojo nuo 2023 m. sausio 1 d.	D.5	-164,3	-0,23		

Nr.	Priemonės aprašymas	ESA kodas	2023 m.		2024 m.	
			mln. eurų	proc. BVP	mln. eurų	proc. BVP
18.**	NPD didinimas nuo 625 iki 747 eurų uždirbantiems iki 1 VDU; NPD neįgaliesiems didinimas nuo 935 eurų iki 1 057 eurų ir nuo 1 005 eurų iki 1 127 eurų atininkamai, įsigaliojo nuo 2024 m. sausio 1 d.	D.5			-241,2	-0,32
19.*	Laikinas solidarumo įnašas	D.5	150	0,21	130	0,17
20.*	Kelių naudotojo mokesčio pakeitimai, įsigaliosiantys nuo 2024 m. liepos 1 d.	P.131			30	0,04

Šaltinis – Finansų ministerija.

* Centrinės valdžios subsektoriaus (S.1311) diskrecinės pajamų priemonės.

** Centrinės valdžios ir vietos valdžios subsektorių (S.1311 ir S.1313) diskrecinės pajamų priemonės.

Pastabos:

1. Visų lentelėje pateiktų priemonių priėmimo etapas yra „patvirtinta“ arba „Vyriausybės pateikta Seimui“, o apskaitos principas – kaupimo.
2. Lentelės stulpelyje, pažymėtame 2023 metais, pateikiamos pradėtų taikyti 2023 metais priemonių poveikis valdžios sektoriaus pajamoms.
3. Lentelės stulpelyje, pažymėtame 2024 metais, pateikiamos pradėtų taikyti 2024 metais priemonių poveikis valdžios sektoriaus pajamoms ir (arba) sumos, neutralizuojančios 2023 metais taikytų, tačiau 2024 metais nebetaikomų, priemonių poveikį pajamoms.

17 lentelė. Valdžios sektoriaus diskrecinių išlaidų priemonių poveikis biudžetui

Nr.	Priemonės aprašymas	ESA kodas	2023 m.		2024 m.	
			mln. eurų	proc. BVP	mln. eurų	proc. BVP
1.*	Biudžetinių įstaigų darbuotojų pareiginės algos bazinio dydžio darbo užmokesčiui apskaičiuoti didinimas (2022 m. – 181 euras, 2023 m. – 186 eurai)	D.1	-89,1	-0,1		
2.*	Pedagoginių darbuotojų darbo užmokesčio didinimas	D.1	-145,5	-0,2	-219,2	-0,3
3.*	Dėstytojų, mokslo darbuotojų ir tyrėjų darbo užmokesčio didinimas	D.1	-33,4	0,0	-84,4	-0,1
4.*	NATO viršūnių 2023 metų susitikimui pasirengimas	P.2	-36,7	-0,1	36,7	0,0
5.*	Mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros finansavimas	P.2	-43,0	-0,1	-21,5	0,0
6.*	Bazinių dydžių didinimas: bazinė socialinė išmoka (BSI) nuo 46 iki 49; valstybės remiamos pajamos (VRP) nuo 147 iki 157; šalpos pensijų bazė (ŠPB) nuo 173 iki 185; tikslinių kompensacijų bazė (TKB) nuo 138 iki 147	D.6M	-65,5	-0,1		
7.*	Socialinės paramos išmokų ir kitų bazinių dydžių didinimas: VRP nuo 157 iki 176; BSI nuo 49 iki 55; ŠPB nuo 184 iki 197; TKB nuo 147 iki 165; valstybinių pensijų bazės dydis (VPB) nuo 68,29 iki 71,98	D.6M			-133,8	-0,2
8.*	Įmokos už valstybės lėšomis draudžiamus asmenis	D.6M	-10,9	0,0	-115,0	-0,2
9.	Papildomas individualios pensijos dalies indeksavimas (nuo 2022 m. birželio 1 d.) (socialinės apsaugos fondai)	D.6M	-37,0	-0,1		
10.	Papildomas individualios pensijos dalies indeksavimas (nuo 2023 m. sausio 1 d.) (socialinės apsaugos fondai)	D.6M	-120,0	-0,2		
11.	Papildomas individualios pensijos dalies indeksavimas nuo (2024 m. sausio 1 d.) (socialinės apsaugos fondai)	D.6M			-46,9	-0,1
12.	Senatvės pensijos daugiklio įvedimas, netekus 70 proc. ir daugiau darbingumo (socialinės apsaugos fondai)	D.6M			-58,0	-0,1
13.*	Pensijų, šalpos išmokų, išmokų, susijusių su baziniu socialinės išmokos dydžiu, valstybės remiamomis pajamomis didinimas	D.6M	-106,5	-0,1		
14.*	Pagalba nuo Rusijos Federacijos karinių veiksmų besitraukiantiems Ukrainos žmonėms 2023 m. (maisto paketai ir kortelės, ukrainiečių vaikų švietimas, piniginės išmokos ir kompensacijos, sveikatos priežiūros paslaugos, kita)	D.6M	-141,3	-0,2	141,3	0,2
15.*	Pagalba nuo Rusijos Federacijos karinių veiksmų besitraukiantiems Ukrainos žmonėms 2024 m. (maisto paketai ir kortelės, ukrainiečių vaikų švietimas, piniginės išmokos ir kompensacijos, sveikatos priežiūros paslaugos, kita)	D.6M			-127,2	-0,2
16.*	Dujų ir elektros kainos prieaugio kompensavimas (smarkaus kainų kilimo pasekmių švelninimas (dujų ir elektros kainų padidėjimo kompensavimas gyventojams ir parama verslui išaugus energijos prekių kainoms))	D.3	-195,7	-0,3	195,7	0,3
17.*	Investicijų, skirtų infrastruktūros veikalai, finansavimo viešosios geležinkelių infrastruktūros valdytoji užtikrinimas	D.3	-79,2	-0,1	79,2	0,1
18.*	Išlaidos infrastruktūrai, skirtai kariniam mobilumui 2023 m.	P.51	-279,7	-0,4	279,7	0,4

Nr.	Priemonės aprašymas	ESA kodas	2023 m.		2024 m.	
			mln. eurų	proc. BVP	mln. eurų	proc. BVP
19.*	Išlaidos karinio mobilumo projektams, 2024–2025 m.	P.51			-280,0	-0,4
20.*	Išlaidos įmokoms į ES fondus Ukrainai (ES daugiamečių finansinė programa (MFF))	D.9			-70,0	-0,1
21.	Kitos valdžios sektoriaus diskrecinių išlaidų priemonės	Kitos	-259,3	-0,4	-268,7	-0,4

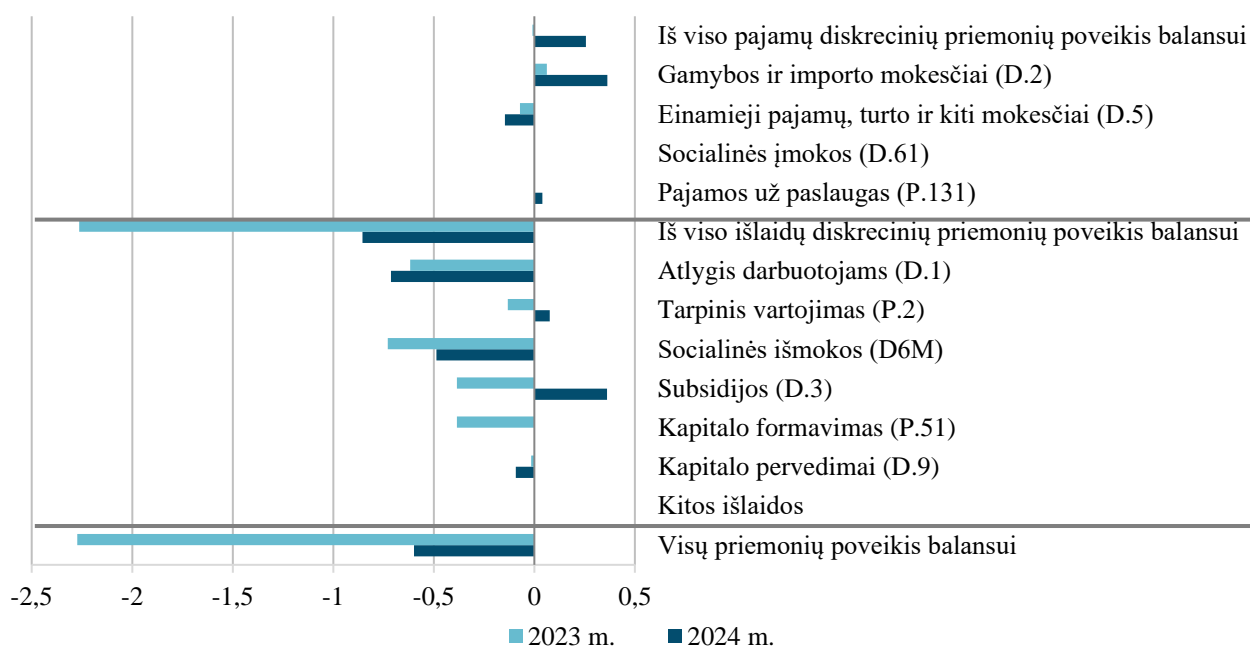
Šaltinis – Finansų ministerija,

* Centrinės valdžios subsektoriaus (S.1311) diskrecinės išlaidų priemonės.

Pastabos:

1. Visų lentelėje pateiktų priemonių priėmimo etapas yra „patvirtinta“.
2. Lentelės stulpelyje, pažymėtame 2023 metais, pateikiamos pradėtų taikyti 2023 metais priemonių poveikis valdžios sektoriaus išlaidoms.
3. Lentelės stulpelyje, pažymėtame 2024 metais, pateikiamos pradėtų taikyti 2024 metais priemonių poveikis valdžios sektoriaus išlaidoms ir (arba) sumos, neutralizuojančios 2023 metais taikytą, tačiau 2024 metais nebetaikomą, priemonių poveikį išlaidoms.

15 paveikslas. Diskrecinių priemonių poveikis valdžios sektoriaus pajamoms ir išlaidoms, proc. BVP

Šaltinis – Finansų ministerija.

18 lentelė. Sumos, neįtrauktos į išlaidų limitą

	ESA kodas	2022 m.		2023 m.	2024 m.
		mln. eurų	proc. BVP	proc. BVP	
1. ES programų išlaidos, visiškai atitinkančios ES fondų pajamas		726,8	1,1	1,6	2,0
1a. ES lėšomis finansuojamos bendrojo pagrindinio kapitalo formavimo išlaidos	P.51	381,2	0,6	0,7	1,0
2. Ciklinės nedarbo išmokų išlaidos		-6,5	-0,01	0,04	0,02
3. Pajamų srities diskrecinės priemonės		132,5	0,2	-0,01	0,3
4. Įstatymais numatytas pajamų padidėjimas		0,0	0,0	0,0	0,0

Šaltinis – Finansų ministerija.

19 lentelė. Vidutiniu laikotarpiu numatomos fiskalinės rizikos sąrašas

Rizika	Rizikos šaltinis	Rizikos laipsnis	Rizikos pasireiškimo tikėtinas
Geopolitinės situacijos pokyčiai	Geopolitinei įtampai išliekant ar stiprėjant, gali didėti saugumo (taip pat kibernetinio) ir gynybos stiprinimo poreikiai, kas lemtų didesnes valdžios sektoriaus išlaidas	aukštas	aukštas
Krašto apsaugos išlaidų duomenų statistinės korekcijos	Karinės įrangos, ginklų ir atsargų įsigijimo išlaidų prognozių ir faktinių duomenų, valdžios sektoriaus finansų statistikoje vertinamų kaupiamuoju principu (pagal ESA), reikšmingi skirtumai gali didinti arba mažinti valdžios sektoriaus išlaidas	aukštas	aukštas

Rizika	Rizikos šaltinis	Rizikos laipsnis	Rizikos pasireiškimo tikėtinas
Politinis ciklas	Patiriamas spaudimas prisiimti ilgalaikius įsipareigojimus gali didinti valdžios sektoriaus deficitą, jeigu nebus numatyti nauji tvarūs pajamų šaltiniai šiems ilgalaikiams įsipareigojimams vykdyti	aukštas	aukštas
EGADP plano įgyvendinimas	Jeigu EGADP plano įgyvendinimo metu dalis plane numatytų rodiklių nebūtų pasiekti ir dalies EGADP dotacijos lėšų nebūtų gauta, valdžios sektoriaus balansas gali blogėti, palyginti su planuojamu balansu	aukštas	aukštas
Parama Ukrainai	Lietuvai gali kilti papildomų ir biudžeto sudarymo metu neapibrėžtų finansinių įsipareigojimų dalyvaujant ES ir tarptautinėse pagalbos Ukrainai iniciatyvose, prisidedant prie TVF suteikto finansinio užtikrinimo dėl Ukrainos įsipareigojimų TVF vykdymo bei pagalbos Ukrainai teikimo, kaip nurodyta 2023 m. liepos 12 d. Didžiojo septyneto (G7) jungtinėje deklaracijoje dėl pagalbos Ukrainai, prie kurios yra prisijungusi ir Lietuvos Respublika	vidutinis	aukštas
Valstybės valdomų įmonių veikla	Veiklos rezultatų gerėjimas arba blogėjimas gali didinti arba mažinti į valstybės biudžetą sumokamų dividendų sumas	vidutinis	vidutinis
Pasaulio finansų rinkų sąlygos	Pokyčiai pasaulio finansų rinkose gali didinti Vyriausybės skolinimosi sąnaudas	vidutinis	vidutinis
Stichinės nelaimės	Dėl liūčių, gaisrų, sausrų, epidemijų padarinių viešajam ir (arba) privačiam sektoriui mažinimo priemonių taikymo gali didėti valdžios sektoriaus išlaidos ir (ar) mažėti pajamos	vidutinis	vidutinis
Demografiniai pokyčiai	Besikeičianti visuomenės amžiaus struktūra, geresnis arba blogesnis, nei laukta, migracijos balansas valdžios sektoriaus balansą gali paveikti tiek teigiamai, tiek neigiamai	vidutinis	vidutinis
Indėlių ir investicijų draudimas	Įvykus kredito įstaigų bankrotui didėtų centrinės valdžios išlaidos dėl įsipareigojimų indėlininkams vykdymo	vidutinis	vidutinis
COVID-19 pandemijos raida	Pasikartojus COVID-19 protrūkiui, gali tekti skirti papildomų lėšų, skirtų su COVID-19 susijusioms priemonėms finansuoti, dėl to didėtų valdžios sektoriaus išlaidos	žemas	žemas

Šaltinis – Finansų ministerija.

20 lentelė. EGADP dotacijų poveikis valdžios sektoriaus finansų projekcijoms

Rodiklio pavadinimas	Proc. BVP							
	ESS kodas	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.
EGADP dotacijos (pajamos)								
EGADP dotacijos, įtrauktos į pajamų projekciją		–	0,0	0,1	0,3	0,8	1,0	0,4
EGADP dotacijų pajamos (pinigų srautų principu)*		–	0,5	0,0	0,8	0,8	0,5	0,5
Išlaidos EGADP plano priemonėms įgyvendinti								
Atlygis darbuotojams	D.1	–	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Tarpinis vartojimas	P.2	–	0,0	0,02	0,1	0,2	0,2	0,1
Socialinės išmokos	D.62+ D.632	–	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Palūkanų mokėjimas	D.41	–	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Subsidijos	D.3	–	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Einamieji pervedimai	D.7	–	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
EINAMOSIOS IŠLAIDOS, IŠ VISO		–	0,0	0,02	0,1	0,2	0,2	0,1
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P.51g	–	0,0	0,1	0,2	0,6	0,8	0,4
Kapitalo pervedimai	D.9	–	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
KAPITALO IŠLAIDOS, IŠ VISO		–	0,0	0,1	0,2	0,6	0,8	0,4
Kitos sąnaudos, finansuojamos EGADP dotacijomis								
Pajamų iš mokesčių sumažėjimas		–	–	–	–	–	–	–
Kitos sąnaudos, turinčios įtakos pajamoms		–	–	–	–	–	–	–

Rodiklio pavadinimas	Proc. BVP							
	ESS kodas	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.
Finansiniai pervedimai		–	–	–	–	–	–	–

Šaltinis – Finansų ministerija.

Pastabos:

1. LBP duomenimis, EGADP dotacijos dalis Lietuvai iš viso sudaro 2 099,1 mln. eurų. Lietuvai skiriama EGADP priemonės lėšų suma 2023 metų birželio mėnesį perskaičiuota sumažėjo 125 mln. eurų. Ši lėšų sumažėjimą numatoma padengti papildomomis *RepowerEU* iniciatyvos lėšomis.
2. 2021 metais buvo gautas EGADP avansas. 2023 metais gautas mokėjimas pagal pirmąjį mokėjimo prašymą. Planuojama, kad 2023 metais dar bus gauta pirmojo mokėjimo prašymo sustabdytų lėšų dalis. 2024–2026 metais projektuojamas EGADP lėšų srautas pagal šiuo metu keičiamą preliminarų Pasiūlymo dėl Tarybos įgyvendinimo sprendimo dėl EGADP plano įvertinimo patvirtinimo priede pateiktą finansinių įnašų grafiką.
3. EGADP planas šiuo metu keičiamas, todėl nurodytos sumos gali būti koreguojamos.
4. Dėl apvalinimo eilučių sumos gali nesutapti su detaliais duomenimis.

21 lentelė. EGADP paskolos dalies panaudojimas

Rodiklio pavadinimas	Proc. BVP							
	ESS kodas	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.
EGADP paskolos dalis (pinigų srautai)								
Iš ES gautos EGADP paskolos sumos		–	–	–	0,2	0,6	0,6	0,6
Gražinamos ES EGADP paskolos sumos		–	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0
Išlaidos EGADP plano priemonėms įgyvendinti								
Atlygis darbuotojams	D.1	–	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0
Tarpinis vartojimas	P.2	–	–	–	0,0	0,6	0,7	0,6
Socialinės išmokos	D.62+ D.632	–	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0
Palūkanų mokėjimas	D.41	–	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0
Subsidijos	D.3	–	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0
Einamieji pervedimai	D.7	–	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0
EINAMOSIOS IŠLAIDOS, IŠ VISO		–	–	–	0,0	0,6**	0,7**	0,6**
Bendrojo pagrindinio kapitalo formavimas	P.51g	–	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0
Kapitalo pervedimai	D.9	–	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0
KAPITALO IŠLAIDOS, IŠ VISO		–	–	–	0,0	0,0	0,0	0,0
Kitos sąnaudos, finansuojamos EGADP paskolos lėšomis								
Pajamų iš mokesčių sumažėjimas		–	–	–	–	–	–	–
Kitos sąnaudos, turinčios įtakos pajamoms		–	–	–	–	–	–	–
Finansiniai pervedimai		–	–	–	–	–	–	–

Šaltinis – Finansų ministerija.

Pastabos:

1. Kadangi EGADP plano pakeitimas papildant jį EGADP paskolos lėšomis dar nėra patvirtintas, mokėjimų grafikas paremtas išankstinėmis prielaidomis ir bus tiksliau žinomas tik patvirtinus EGADP plano papildymą naujomis priemonėmis.
2. Tikėtina, kad panaudoti numatomos sumos bus perskirstytos, dalį jų perkeliant į kapitalo išlaidas. Iš 2024–2026 metais numatytų panaudoti EGADP paskolos dalies lėšų, atitinkamai tik 0,01 procento BVP, 0,01 procento BVP ir 0,02 procento BVP yra laikomos kaip veikiančios valdžios sektoriaus balansą. Kita nurodytų sumų dalis numatoma bus išleista perskolinimo būdu, todėl valdžios sektoriaus balanso neveiks.

22 lentelė. Valstybės garantijos

Garantijų priemonė	Garantijų priemonės taikymo pradžios data	Didžiausia galima 2024 metais garantijų suma (mln. eurų / proc. BVP)		Suteikta garantijų, 2023 m. rugpjūčio 31 d. duomenimis (mln. eurų / proc. BVP)	
Valstybės garantijų priemonės, susijusios su COVID-19 priemonėmis					
Portfelinės ir individualios garantijos, administruojamos INVEGOS	2020 m. birželis	21,2	0,03	29,1	0,04
Valstybės garantijos dėl paskolų ir ne nuosavybės vertybinių popierių, naudojamų ekstremaliųjų situacijų paveiktos ekonomikos skatinimo tikslams įgyvendinti ir verslo finansiniam likvidumui didinti	2020 m. kovas	100,0	0,13	100,0	0,14

Garantijų priemonė	Garantijų priemonės taikymo pradžios data	Didžiausia galima 2024 metais garantijų suma (mln. eurų / proc. BVP)		Suteikta garantijų, 2023 m. rugpjūčio 31 d. duomenimis (mln. eurų / proc. BVP)	
Valstybės garantijos dėl Europos laikinos paramos priemonės nedarbo rizikai dėl ekstremaliosios situacijos, susijusios su COVID-19 protrėkiu, mažinti (SURE) sukūrimo	2020 m. rugsėjis	84,0	0,11	84,0	0,12
Valstybės garantijos dėl Europos investicijų banko, įsteigto Europos garantijų fondo, skirto atsakui į COVID-19 pandemiją	2020 m. liepa	44,0	0,06	44,0	0,06
Iš viso valstybės garantijų, susijusių su COVID-19 priemonėmis		249,2	0,3	257,1	0,4
Valstybės garantijų priemonės, nesusijusios su COVID-19 priemonėmis					
Valstybės garantijos už INVEGOS prisiimtus įsipareigojimus pagal garantijas	–	466,3	0,61	338,0	0,47
Valstybės garantijos dėl paskolų, naudojamų investicijų projektams finansuoti ir (arba) Lietuvos Respublikos nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių objektų apsaugos įstatyme nurodytų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių apyvartinėms lėšoms papildyti	–	532,6	0,70	154,0	0,21
Valstybės garantijos dėl Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatyme nurodytų valstybės remiamų paskolų	–	139,0	0,18	94,4	0,13
Valstybės garantijos dėl Europos investicijų banko paskolų		2,3	0,00	2,3	0,00
Valstybės garantijos dėl Tarptautinio rekonstrukcijos ir plėtros banko paskolos, teikiamos iš nuosavų išteklių pagal skubiosios paramos viešųjų paslaugų tęstinumui Ukrainoje užtikrinti paskolos sutartį	–	10,0	0,01	10,0	0,01
Valstybės garantija Europos Komisijai išskirtinei makrofinansinei pagalbai Ukrainai pagal Sprendimą (ES) 2022/1628 teikti	–	13,0	0,02	0,0	0,0
Iš viso valstybės garantijų, nesusijusių su COVID-19 priemonėmis		1 163,2	1,5	598,6	0,8
Iš viso valstybės garantijų		1 412,3	1,9	855,7	1,2

Šaltinis – Finansų ministerija.

Pastabos:

1. INVEGA – UAB „Investicijų ir verslo garantijos.“

2. Neturint informacijos apie Europos investicijų banko, įsteigto Europos garantijų fondo, skirto atsakui į COVID-19 pandemiją, išduotų paskolų, kurioms yra suteikta Lietuvos Respublikos valstybės garantija, sumą, lentelės dešiniajame stulpelyje parodoma visa suma pagal pasirašytą garantijos susitarimą su Europos investicijų banku.

23 lentelė. Su aukštomis energijos kainomis susijusios išlaidos ir pajamų priemonės

Eilės Nr.	Priemonė	Priemonės taikymo pradžios data	Priemonės taikymo pabaigos data	Priemonės poveikis valdžios sektoriaus finansams				Naudos gavėjai	Priemonės paskirtis / prielaidos
				2022 m.	2023 m.		2024 m.		
				<i>Faktas, mln. eurų</i>	<i>Suplanuota 2023 m. biudžete, mln. eurų</i>	<i>Projekcija, mln. eurų</i>	<i>Projekcija, mln. eurų</i>		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Išlaidų priemonės									
1.	Dalinė elektros kainos subsidija namų ūkiams	2022-07-01	2023-06-30	395,1*	889	<i>Faktas: 46,4 (taikyta tik 2023 m. pirmąjį pusmetį). Gali tik nedaug keistis (mažėti) dėl mažųjų tiekėjų grąžinamų sumų</i>	0	Visi namų ūkiai	<p>Valstybė 2023 metų pirmąjį pusmetį skyrė subsidiją galutinei elektros energijos kainos daliai, viršijančiai 28 centus už kWh, padengti, o didžiausias subsidijos dydis negali būti didesnis negu 28,5 cento už kWh (2022 metų antrąjį pusmetį buvo dengiama kainos dalis, viršijanti 24 centus už kWh, o didžiausias subsidijos dydis negalėjo būti didesnis negu 9 centai už kWh).</p> <p>Suplanuota suma (6 stulpelis) paremta prielaida, kad elektros energijos kaina rinkoje sieks 391 eurą už MWh. Nauja subsidijos sumos projekcija (7 stulpelis) padaryta įvertinant tai, kad elektros energijos kaina ženkliai mažės (sieks 100–160 eurų už MWh) ir mažės tiekėjų ar vartotojų, elektros energiją išigyjančių aukšta, kompensacijų reikalaujančia, kaina, skaičius.</p>

Eilės Nr.	Priemonė	Priemonės taikymo pradžios data	Priemonės taikymo pabaigos data	Priemonės poveikis valdžios sektoriaus finansams				Naudos gavėjai	Priemonės paskirtis / prielaidos
				2022 m.	2023 m.		2024 m.		
				<i>Faktas, mln. eurų</i>	<i>Suplanuota 2023 m. biudžete, mln. eurų</i>	<i>Projekcija, mln. eurų</i>	<i>Projekcija, mln. eurų</i>		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
2.	Dalinė dujų kainos subsidija namų ūkiams	2022-07-01	2023-12-31	293,8*		<i>Pirminis planas: 116 (tik 2023 m. pirmąjį pusmetį, visi tiekėjai)</i> <i>Faktas: 90,2 (2023 m. pirmąjį pusmetį, visi tiekėjai)</i> <i>Tolesnė projekcija: 54 (2023 antrąjį pusmetį, tik AB Ignitis)</i>	0	Visi namų ūkiai	Valstybė 2023 metų pirmąjį pusmetį skyrė 99 centų už m ³ subsidiją gamtinių dujų kainai sumažinti vartotojams, dujas naudojantiems būstui šildyti ar maistui gaminti. Atitinkamai ši kompensacija 2023 metų antrąjį pusmetį yra 63 centai už m ³ .

Eilės Nr.	Priemonė	Priemonės taikymo pradžios data	Priemonės taikymo pabaigos data	Priemonės poveikis valdžios sektoriaus finansams				Naudos gavėjai	Priemonės paskirtis / prielaidos
				2022 m.	2023 m.		2024 m.		
				<i>Faktas, mln. eurų</i>	<i>Suplanuota 2023 m. biudžete, mln. eurų</i>	<i>Projekcija, mln. eurų</i>	<i>Projekcija, mln. eurų</i>		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
									<p>Suplanuota suma (6 stulpelis) paremta prielaida, kad gamtinių dujų kaina sieks 136 eurus už MWh. Nauja kompensacijų suma (7 stulpelis) projektuojama atsižvelgiant į tai, kad vidutinė gamtinių dujų kaina bus 106,5 euro už MWh (įskaičiuojant faktines 2023 metų sausio–kovo mėnesių ir prognozuojamas balandžio–birželio mėnesių kainas). 2023 metų antrąjį pusmetį skaičiuojant gamtinių dujų kainą, prognozuota, kad vidutinė gamtinių dujų kaina bus 101,9 euro už MWh. Siekiant, kad nuo 2023 m. liepos 1 d. nė vienai buitinių gamtinių dujų vartotojų grupei kaina nedidėtų, panaudojant 2023 metų pirmąjį pusmetį sutaupytas dalinės elektros kainos subsidijos lėšas, 2023 metų antrąjį pusmetį pritaikyta minėta 63 centų už m³ dydžio kompensacija buitiniams dujų vartotojams. Prognozuojama, kad 2024 metais gamtinių dujų vidutinė kaina sieks apie 50 eurų už MWh. Tai leistų išlaikyti esamas arba nustatyti mažesnes kainas buitiniams vartotojams, neskyrus ir nenaudojant jokių dujų kainos subsidijų.</p>
3.	Dalinė elektros kainos subsidija verslo subjektams	2022-10-01	2023-03-31	107		<i>Faktas: 5,1 (nesikeis)</i>	0	Visi verslo subjektai	<p>Valstybė 2023 metų I ketvirtį skyrė subsidiją pusei elektros energijos kainos (neįskaitant infrastruktūros paslaugų kainos ir PVM), viršijančios 28 centus už kWh, padengti (2022 metų IV ketvirtį elektros energijos kaina, kurią viršijus taikoma atitinkama subsidija, buvo 24 centai už kWh).</p> <p>Biudžete numatyta subsidijų suma (6 stulpelis) nustatyta remiantis prognozuojama elektros energijos kaina – 400 eurų už MWh, o nauja apskaičiuota suma (7 stulpelis) nustatyta remiantis faktinėmis 2023 metų sausio–vasario mėnesių išmokomis ir 2023 metų kovo mėnesio išmokų projekcija.</p>

Eilės Nr.	Priemonė	Priemonės taikymo pradžios data	Priemonės taikymo pabaigos data	Priemonės poveikis valdžios sektoriaus finansams				Naudos gavėjai	Priemonės paskirtis / prielaidos
				2022 m.	2023 m.		2024 m.		
				<i>Faktas, mln. eurų</i>	<i>Suplanuota 2023 m. biudžete, mln. eurų</i>	<i>Projekcija, mln. eurų</i>	<i>Projekcija, mln. eurų</i>		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Pajamų priemonės									
4.	Pagalba namų ūkiams: NPD didinimas*	2023-01-01	Įstatyme nenumatyta	0	-164,3	-164,3	-164,3	Tikslinė priemonė, nukreipta į socialiai jautresnes gyventojų grupes, prisidedanti prie gyventojų pajamų augimo	Skirta darbo jėgos apmokestinimui mažas ir vidutines pajamas gaunantiems asmenims mažinti, prisidėti prie pažeidžiamų asmenų grupių realiųjų pajamų lygio išsaugojimo.
5.	Pagalba namų ūkiams: PVM, apskaičiuoto už šilumos energiją ir karštą vandenį, kompensavimas	2022-04-01	2024-04-30 (laikiniai nustos galioti 2023-05-01–2023-09-30)	-33,6	-55,6	-55,6	-43,5	Buitiniai vartotojai, iš šilumos tiekėjų gaunantys šilumos energiją gyvenamosioms patalpoms šildyti ir karštą vandenį	Skirta gyventojams teksiančiai finansinei naštai dėl būsimų sąskaitų už šildymą ir karštą vandenį 2022–2023 metų ir 2023–2024 metų šildymo sezonais iš dalies sumažinti.
6.	Pagalba verslo subjektams: mokesčių atidėjimas	2022-10-07	2023-04-30	0	-281,6	0	0	Finansinių sunkumų turinčios įmonės, jeigu jų energijos sąnaudos 2021 metais sudarė 10 ir daugiau procentų visų jų patirtų veiklos sąnaudų	Skirta mokesčių mokėtojų, nukentėjusių nuo energetikos krizės, gyvybingumui išsaugoti.

Eilės Nr.	Priemonė	Priemonės taikymo pradžios data	Priemonės taikymo pabaigos data	Priemonės poveikis valdžios sektoriaus finansams				Naudos gavėjai	Priemonės paskirtis / prielaidos
				2022 m.	2023 m.		2024 m.		
				<i>Faktas, mln. eurų</i>	<i>Suplanuota 2023 m. biudžete, mln. eurų</i>	<i>Projekcija, mln. eurų</i>	<i>Projekcija, mln. eurų</i>		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
7.	Pagalba verslo subjektams: lengvatinio 9 procentų PVM tarifo taikymas maitinimo paslaugoms	2023-01-01	2023-12-31	0	-132,6	-140,6	0	Maitinimo paslaugas teikiančios įmonės	Skirta prisidėti prie lėčiau po COVID-19 pandemijos atsigaujančio ir energijos kainų augimo paveikto verslo veiklos stabilizavimo ir jo gyvybingumo išsaugojimo.
8.	Pagalba verslo subjektams: lengvatinio 9 procentų PVM tarifo taikymas sporto ir atlikėjų paslaugoms	2023-01-01	2023-07-01	0	-5,8	-5,8	0	Sporto renginius organizuojančios ir sporto klubų paslaugas teikiančios įmonės, atlikimo paslaugas teikiantys atlikėjai	Skirta prisidėti prie lėčiau po COVID-19 pandemijos atsigaujančio ir energijos kainų augimo paveikto verslo veiklos stabilizavimo ir jo gyvybingumo išsaugojimo.

Šaltiniai: Finansų ministerija, AB „Ignitis“.

Pastabos:

- 10 stulpelio 1 ir 2 eilutėse pateiktų elektros ir dujų energijos kainų subsidijų dydžiai nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. 553 „Dėl elektros energijos ir (ar) gamtinių dujų kainos dalinio kompensavimo, skirto elektros energijos ir (ar) gamtinių dujų buitinių vartotojų išlaidoms už suvartotą elektros energiją ir (ar) suvartotas gamtines dujas sumažinti, taikymo“.
- 10 stulpelio 3 eilutėje pateiktų elektros energijos kainų subsidijų dydžiai nustatyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. spalio 26 d. nutarimu Nr. 1062 „Dėl paramos, skirtos elektros energijos nebutinių vartotojų išlaidoms už suvartotą elektros energiją sumažinti, skyrimo ir administravimo tvarkos“.
- 6 stulpelio 1–3 eilutes apimanti 888,5 mln. eurų suma buvo numatyta 2023 metų biudžete, neišskiriant šios sumos pagal atskiras, 1–3 eilutėse nurodytas, priemones.
- 4 eilutėje esanti priemonė laikytina nuolatine, nes vėlesni NPD didinimai remiasi nauju dydžiu.

VI DALIS IŠSKIRTINĖS APLINKYBĖS LIETUVOJE

Rusijos Federacijos karinių veiksmų Ukrainoje nulemtos geopolitinės įtampos išaugimas Europoje nuo 2022 metų vasario darė reikšmingą įtaką saugumo, socialinei, ekonominei, įskaitant spartų energetikos kainų augimą, situacijai Lietuvoje ir visoje ES. Vis dar esant neapibrėžtumui dėl geopolitinės situacijos, išlieka priemonių, skirtų dėl karinių veiksmų iš šalies pasitraukusiems ir prieglobstį Lietuvoje radusiems Ukrainos žmonėms, poreikis. Taip pat Lietuvos Respublikai gali kilti papildomų ir biudžeto sudarymo metu neapibrėžtų finansinių įsipareigojimų dalyvaujant ES ir tarptautinėse pagalbos Ukrainai iniciatyvose, prisidedant prie TVF suteikto finansinio užtikrinimo dėl Ukrainos įsipareigojimų TVF vykdymo bei pagalbos Ukrainai, kaip nurodyta 2023 m. liepos 12 d. Didžiojo septyneto (G7) jungtinėje deklaracijoje dėl pagalbos Ukrainai, prie kurios yra prisijungusi ir Lietuvos Respublika.

Vyriausybė, atsižvelgdama į mažtančių, palyginti su 2020–2021 metais, su COVID-19 susijusių priemonių poreikį ir, tvyrant geopolitinei įtampai, iškilusią būtinybę stiprinti krašto gynybą, kylant kainoms padėti verslui, žmonėms, įgaliojo Finansų ministeriją inicijuoti išskirtinių aplinkybių, paskelbtų dėl COVID-19, atšaukimą ir išskirtinių aplinkybių nustatymo naujai dėl geopolitinės situacijos ir jos galimo neigiamo poveikio valdžios sektoriaus finansams²⁸. Fiskalinė institucija 2022 m. rugsėjo 20 d. išvadoje patvirtino išskirtinių aplinkybių dėl COVID-19 atšaukimą ir 2022 metais susiklosčiusios geopolitinės situacijos ir jos galimo neigiamo poveikio valdžios sektoriaus finansams atitiktį išskirtinių aplinkybių sąvokai²⁹.

Nustačius išskirtines aplinkybes, vadovaudamasi Konstitucinio įstatymo 7 straipsnio 3 dalimi, Finansų ministerija kartą per ketvirtį atnaujina ekonominės raidos scenarijų, skelbia jį viešai, o fiskalinė institucija Seimui teikia išvadą dėl šio scenarijaus tvirtinimo.

Esant išskirtinėms aplinkybėms ir atsižvelgiant į tai, kad pagal ERS apskaičiuotas produkcijos atotrūkis nuo potencialo 2023–2026 metais bus neigiamas, Konstituciniame įstatyme nustatytos fiskalinės drausmės taisyklės 2023 metais valdžios sektoriui netaikomos. 2024 metų biudžeto projektas parengtas atsižvelgiant į nustatytas išskirtines aplinkybes.

²⁸ Vyriausybės įgaliojimas Finansų ministerijai, <https://finmin.lrv.lt/uploads/finmin/documents/files/Nutarimas%20d%C4%971%20%C4%AFgaliojim%C5%B3%20suteikimo1.pdf>.

²⁹ Fiskalinės institucijos išvada, <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24111/isvada-del-susidariusios-padeties-atitikties-isskirtiniu-aplinkybiu-savokai>.